

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

F.Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanası

Uşaqların maraqlı dünyasında əlamətdar tarixi günlər (II hissə)

Mərkəzi kitabxanaların uşaq şöbələri, MKS-nin şəhər, qəsəbə, kənd kitabxana filialları üçün hazırlanmış metodik vəsait

Bakı - 2017

Tərtibçi:

Təranə Hacıyeva

**İxtisas redaktoru və
buraxılışa məsul:**

Şəhla Qəmbərova
Əməkdar Mədəniyyət işçisi

“Uşaqların maraq dünyasında əlamətdar tarixi günlər (II hissə)” metodik vəsait / tərt. ed. T. Hacıyeva ; ix. red. və burax. məsul Ş.Qəmbərova; F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası. - Bakı, 2017. - 72 s.

©F. Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası, 2017

Tərtibçidən

Müasir dünyada uşaqların maraqlarına aid olan bir çox əlamətdar günlər qeyd edilir. Sırf uşaqlara, onların maraqlarına aid olan bu günlərin qeyd olunmasının ölkəmizdə də əhəmiyyətə çevrilməsi çox yaxşı olardı. Bu məqsədlə Fəridun bəy Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası metodik vəsaitlər hazırlayır. Artıq belə vəsaitin birinci hissəsi keçən il hazırlanaraq istifadəyə verilmişdir. Belə əlamətdar günlər haqqında hazırlanan növbəti vəsaitdə aşağıdakı günlər haqqında məlumat verilir: Əl yazısı (Hüsnxətt) günü - 23 yanvar, Ümumdünya Qar günü, yaxud Beynəlxalq Qış idman növləri günü, Beynəlxalq Təhlükəsiz İnternet Günü - 7 fevral, Beynəlxalq Kitabbağışlama Günü - 14 fevral, Təmənnəsiz Xeyirxahlıq İfadəsi Günü - 17 fevral, Beynəlxalq Xoşbəxtlik Günü - 20 mart, İrqi Ayrı-seçkiliyin Ləğv olunması Uğrunda Beynəlxalq Mübarizə Günü - 21 mart, Ümumdünya İngilis Dili Günü - 23 aprel, Ümumdünya Gülüş Günü - 1 aprel, Ümumdünya Qardaşlaşmış Şəhərlər Günü - 29 aprel, Beynəlxalq İqlim Günü - 15 may, Beynəlxalq İşıqfor Günü - 5 avqust, “Allo” sözünün ad günü - 15 avqust, Ümumdünya Gözəllik Günü - 9 sentyabr, Beynəlxalq Savadlılıq Günü - 8 sentyabr, Ümumdünya Fəlsəfə Günü - 19 noyabr, Ümumdünya Futbol Günü - 10 dekabr.

Metodik vəsaitdə hər bir əlamətdar günün yaranması haqqında məlumat verilir və həmin günlə bağlı keçiriləcək tədbirlərdən nümunələr verilir.

Əl yazısı (Hüsnxətt) Günü

Yaşadığımız əsrdə kompüterlərin, elektron poçtların, elektron bloknötlərin, SMS-lərin, stikerlərin və digər sürətli ünsiyyət vasitələrinin populyarlığının gündən günə artdığı bir zamanda, müasir insanın öz fikirlərini əli ilə yazaraq ifadə etməsi artıq tarixə çevrilməkdədir. Ola bilər ki, yaxın gələcəkdə əl ilə yazılmış açıqca və ya məktub almaq sadəcə bir arzuya çevriləcəkdir.

Hər il yanvarın 23-də dünyada Əl yazısı (Hüsnxətt) günü (National Handwriting Day) qeyd olunur. Bu günün qeyd olunmasının təşəbbüskarı kimi Yazı Ləvazimatları İstehsalçıları Assosiasiyası (Writing Instrument Manufacturers Association, WIMA) çıxış etmişdir. Bu əlamətdar gün 1977-ci ildən qeyd olunmağa başlamışdır. 23 yanvar görkəmli Amerika siyasətçisi, ABŞ Müstəqillik Bəyannaməsinə ilk imza atan şəxs olmuş Con Xenkokun doğum günüdür.

Əl yazısının inkişafı tarixi min illərlə ölçülür, elə insanın xarakterinin onun əl yazısı ilə müəyyən olunması cəhdlərinin tarixi də bu qədər hesab olunur. İnsanın əl yazısının onun mənəvi dünyası ilə bağlı olması fikrini Aristotel və İntibah dövrünün görkəmli simaları da söyləmişlər.

1875-ci ildə fransız abbat Jan İppolit Mişoner ilk dəfə “qrafologiya” terminini istifadə etmişdir. Bu gün bu terminlə əl yazısı və onun sahibinin şəxsiyyətinin psixi vəziyyəti haqqında biliklər və tədqiqat metodları əhatə olunur. Əl yazısı kriminalistika elmində də çox vacib tədqiqat vasitəsidir. Bu və ya digər sənədin həqiqiliyinin aşkar olunması üçün əl yazısı tədqiqinin çox böyük əhəmiyyəti var. Yazı öz sahibi haqqında çox geniş məlumat verə bilər. Belə ki, vərəq üzərində hər bir hərfin yazılması beyinin mürəkkəb işinin nəticəsidir.

Texnologiyalar nə qədər inkişaf etsə də, xoşbəxtlikdən əl yazısı ilə yazılmış mətnə ehtiyac duyulan situasiyalar bizim həyatımızda hər zaman mövcuddur.

Kitabxanada bu günlə bağlı “Ən yaxşı əl yazısı” müsabiqəsi təşkil etmək olar. Bunun üçün müsabiqə iştirakçılarında, dahi söz ustalarımızın kəlamlarından birini əl yazısı ilə xüsusi vərəqlərə yazmaları tapşırılır. Müsabiqədə seçilərək istifadə olunması üçün bir neçə kəlam təqdim edirik:

Kitabxana xalq, millət üçün, cəmiyyət üçün müqəddəs bir yer, mənəviyyət, bilik, zəka mənbəyidir.

Heydər Əliyev,
Ümummilli lider

Dünyada nə qədər kitab var belə,
Çalışıb, əlləşib gətirdim ələ.
Oxudum, oxudum, sonra da vardım,
Hər gizli xəznədən bir dürr çıxardım.

Nizami Gəncəvi,
dahi Azərbaycan şairi

Elm ilə, ədəblə tapılır şərəf,
Mirvari olmasa, nə lazım sədəf?

Məhəmməd Füzuli,
dahi Azərbaycan şairi

Yaxşı kitab çox qiymətli xəzinədir.

Həsən bəy Zərdabi,
maarifçi ziyalı

Sonda münsiflər əl yazıları içərisində seçim edərək qalibləri müəyyənləşdirir. Qaliblərə mükafatlar təqdim olunur.

Ümumdünya Qar Günü və ya Beynəlxalq Qış İdman Növləri Günü

2012-ci ildə dünyada daha bir yaxşı ənənə yaranmışdır. 2012-ci ilin qışından başlayaraq yanvar ayının bazar günlərindən birində Beynəlxalq Xizək İdmanı Federasiyasının təşəbbüsü ilə Ümumdünya Qar Günü (World Snow Day) qeyd olunur. Bu günün digər bir adı Beynəlxalq Qış İdman Növləri Günüdür.

Bayramın məqsədi qış idman növlərinə marağı artırmaq və gəncləri fəal həyat tərzinə cəlb etməkdir. Federasiyanın fikrincə, həmin gün qar festivalları təşkil olunmalı və bu festivallar zamanı həm uşaqlar, həm də böyüklər konkilər, xizəklər, snoubordlarla yarışlarda iştirak etməlidirlər.

Bu əlamətdar gün çox zaman məktəblilərin qış tətili günlərinə təsadüf etdiyi üçün kitabxanada onlar üçün Yeni il şənliyi təşkil etmək olar. Tədbir “Biz Yeni ili qarşılıyırıq” adlana bilər. Tədbirdə Şaxta Baba, Qar Qız, nağıl və uşaq əsərlərinin qəhrəmanları Buratino, Malvina, Alisa, Qar kraliçası, Küllüçə, Ağca, Karlson, Qırmızı Papaq, Uzuncorab Peppi və s. iştirak edirlər. Tədbiri aparıcı kimi kitabxanaçı və 10-12 yaşlarında bir qız və oğlan aparırlar.

Tədbiri giriş sözü ilə açan aparıcı şənlik iştirakçılarını salamlayır: Salam, hörmətli bayram iştirakçıları. Biz bu gün köhnə ili yola salırıq. Lakin kədərlənmirik, çünki eyni vaxtda yeni ili qarşılıyırıq. Qarşılıdığımız Yeni ildə hər bir kəsə can sağlığı və xoşbəxtlik arzu edirik.

Oğlan: Salam, uşaqlar! Biz gəlmişik ki...

Bu zaman əlində teleqram olan qız qaçıb gələrək onun sözünü kəsir: Dayan. Yox, hələ gəlməyiblər.

Oğlan: Niyə? Necə yəni hələ gəlməyiblər? Mən demək istəyirdim ki, biz köhnə ilin sonuna gəldik. Yeni ili qarşılıyırıq və bir neçə gündən sonra qış tətilinə çıxacağıq.

Qız: Elədir, amma biz indicə teleqram almışıq.

Oğlan: Nə teleqram, kimdən? *Qızın əlindəki teleqramı alır və bərkdən oxuyur:* “Yeni ilinizi təbrik edirik! Xoşbəxtlik arzu edirik. Bayram şənliyinə tələsirik. Bizi gözləyin. Sizi tez tapacağımıza ümid edirik. İmza: Nağıl qəhrəmanları”.

Qız: Görürsən, deyirlər gözləyin.

Oğlan: Nağıl qəhrəmanları bizə qonaq gəlir, çox gözəl. Amma nə qədər gözləməliyik?

Qız: Məncə çox gözləməli olmayacağıq.

Oğlan: Bilirsən nə edək? Gedək onlara cavab teleqramı vurub, ünvanımızı dəqiq bildirək.

Qız: Düzdür, poçta qaçaq.

Onlar qaçaraq otaqdan çıxırlar. İşıqlar sönür. Bu dəmdə nağıl qəhrəmanları görünürlər. Onlar çaşqınlıqla ətrafa boylanırlar.

Buratino: Gəlin ora gedək!

Yatmış gözəl: Deyəsən düz gəlməmişik.

Doktor Aybolit: Kədərlənməyin. Mən indi kəşfiyyata çıxaram (gedir).

Qar adam gəlir.

Malvina: Dostlar, baxın, Qar adam. Qar-adam, bizi buradan çıxar.

Qar-adam: Axı siz belə havada bura necə gəlib çıxmısınız?

Buratino: Uşaqların yeni il şənliyinə gəlmişik. Amma azmışıq.

Qar-adam: Onda hər şey düzdür. Ardımca gəlin!

Ağca: Nədir düz olan? Sizin ardınızca hara gedək?

Qar-adam: Düz olan odur ki, mən axtardıqlarımı tapmışam. Mənim ardımca gəlin – bayram keçirilən zala! Sizi çoxdan gözləyirlər (Rişxəndlə gülümsəyir).

Musiqi səslənir. Qəhrəmanlar gedir. İşıq sönür. Səyahətçilər Qar Kraliçasının sarayında peyda olurlar. Taxtda Qar Kraliçası əyləşib. Onun yanında Qar qız və qar dənələri dövrə vurub oturublar. Qar-adam zala daxil olub baş əyir. Nağıl qəhrəmanları özlərini itiriblər.

Qar-adam: Əmriniz yerinə yetirilmişdir. (Ayağa durur və yaxınlaşaraq kraliçanın qulağına nəsə deyir).

Qırmızıpapaq: Bu kimdir? (Kraliçanı göstərir).

Uzuncorab Peppi: Bura çox soyuqdur. Uşaqları necə soyuqdan dondurmaq olar? Bəs hanı uşaqlar? (*Ətrafına boylanır*). Axı biz onların yanına gəlmişik.

Malvina: Bizi aldadıblar. Biz Qar Kraliçasının sarayındayıq. (*Nağil qəhrəmanları bir-birlərinə qısırlırlar*).

Qar Kraliçası təkəbbürlə və aramla deyir: Malvina, sən haqlısan, amma məndən qorxmaq lazım deyil.

Buratio Qar-adamın üzərinə yeriyr, o taxtın arxasında gizlənir. Buratio qəzəblə: Axı mən niyə səni bu uzun burnumla dəlik-dəlik etmədim?

Qar kraliçası: Qar-adam sadəcə mənim əmrimi yerinə yetirib.

Alisa: Uşaqlar bizi bayramda gözləyirlər.

Qar Kraliçası gülümsəyərək: Siz orada olacaqsınız. Mən öz sehrimin gücü ilə sizi bir anın içində bayrama çatdıracağam. Amma əvvəlcə bir az söhbət edək. (*Qonaqların ətrafında dolaşır və sehrli sözləri deməyə başlayır*). Hər tərəf donsun, zülmət işığı udsun, nə işıq, nə dostluq olsun! *Kədərli musiqi səslənir. Qar qız və Qar dənələri vals oynayır. Nağil qəhrəmanları səhnədə dağılışb hərə bir tərəfdə donub qalır.*

Qar-adam: İndi nə etməliyik?

Qar Kraliçası: İndi də söz verdim kimi onları bayram şənliyinə göndərəcəm. Ha-ha-ha! Bax bu əsl Yeni il hədiyyəsi olacaq. Şənlənmək arzusunda idilər. Sən də onlarla gedəcəksən.

Qar-adam: Niyə?

Qar Kraliçası: Onların özlərinə gələ bilməmələrinə nəzarət elə. Heç bir bayram olmasın!

Qar-adam: Məgər onlar özlərinə gələ bilərlər ki?

Qar Kraliçası incimiş tərzdə: Gələ bilərlər. Lakin üç şərtlə... (*Ehtiyatla ətrafa boylanaraq*) sən bu tapşırıqlarımı

etməlisən. Birincisi, çalış ki, onlara nəvazişli sözlər deməsinlər. İkincisi, onların yanında heç kim mahını oxumamalı, gülməməli, rəqs etməməli, şən oyunlar oynamamalıdır. Üçüncüsü və ən əsası, uşaqlar və nağıl qəhrəmanları əl-ələ tutmamalıdırlar. Əks halda...

Qar-adam: Başa düşdüm, hər şeyi başa düşdüm.

Qar Kraliçası: Yeni il tamaşasını pozmaq üçün sənə mənim iki casusum kömək edəcək. Onlar zalda olacaq. Orada onları heç kim tanımır. Mənimlə ratsiya ilə əlaqə saxlayarsan. Mən “Buz”am, sən isə “Şaxta”. *Musiqi çalınır, bir neçə saniyə müddətində işıq söniür. Qar Kraliçası yox olur. Nağıl qəhrəmanları peyda olurlar. Onların arasında gülümsəyən Qar-adam da var. Ortada aparıcılar dayanıb. Işıq yanır.*

Oğlan sevinclə: Yeni il şənliyimizi başlaya bilərik. Hamı burdadır.

Qız: Çox gözəl! Salam, dostlar, biz sizləri gözləyirdik. *(Nağıl qəhrəmanları reaksiya vermirlər).*

Qız oğlana baxaraq: Onlara nə olub?

Oğlan: Bilmirəm, bəlkə yolda yorulublar?

Qız: Axı tezliklə Yeni ildir.

Qar-adam *(tamaşaçıları tərəfə gedərək)*: Bütün qızları və oğlanları sevindirmək istəyirəm: Yeni il olmayacaq! Buna görə də onlar kimi sakit oturun, balalar! Yata bilərsiniz, yuxu ən yaxşı istirahətdir.

Oğlan: Bu nə deməkdir? Uşaqlar bura yatmağa gəlməyiblər.

Qız Qar-adama və nağıl qəhrəmanlarına müraciət edərək: Kimsə sizin xətrinizə dəyib?

Qar-adam: Heç kim bizim xətrimizə dəyməyib. Sadəcə, biz hamımız həmişə yalnız özümüzü düşünürük. Və bizim qonaqlarımız da bizdən heç nə ilə fərqlənmirlər.

Oğlan: Axı sən bizim uşaqları tanıyırsan. Uşaqlar, kim xəbərçilik, tənbellik, kobudluq etməyi sevir? Kim yalnız özü haqqında düşünür? *(İki əl havaya qalxır. Bunlar Qar Kraliçasının casuslarıdır).*

Qar-adam: Buyurun! Razi qaldınız?

Qız: Onların sayı elə də çox deyil. Həm də əgər onlar özləri bunu etiraf edirlərsə, bu çox doğru və cəsarətli addımdır. Mən əminəm ki, onlar düzələcəklər. Düzdür?

Cəsuslar zaldan: Yox!

Qar-adam: Bax belə!

Oğlan: Eybi yox, dostları onlara kömək edər. Uşaqlar, kim səliqəli, nəzakətli, cəsur olmaq istəyirsə əlini qaldırsın. *(Çoxlu əl havaya qalxır).*

Qar-adam: Mən hara düşmüşəm? *(Səhnədən qaçır).*

Qız: Mən deyəsən hər şeyi başa düşdüm. Qar-adam başda olmaqla nağıl qəhrəmanları bizim yeni il şənliyimizi pozmaq istəyirlər.

Oğlan: Ola biləməz. Bəs teleqramdakı “Təbrik edirik. Sizin yanınıza tələsirik” sözləri?

Qız: Bilmirəm. Amma bir bax, onlar necə də kefsizdirlər. Məgər Şaxta Baba və Qar Qız belə şənliyə gələr?

Oğlan: Çox qəribədir. Bəlkə onlar xəstələniblər?

Şən musiqi çalınır. Doktor Aybolit gəlib çıxır.

Doktor Aybolit: Kimdir xəstələnən? Doktor Aybolit hamıya kömək etməyə hazırdır.

Qız: Salam, doktor!

Doktor Aybolit: Oo! Mənim dostlarım artıq buradadırlar. Biz birlikdə gəlirdik və.. Onlara nə olub?

Oğlan: Biz də başa düşmürük.

Doktor Aybolit nağıl qəhrəmanlarına yaxınlaşır, müayinə edir və onlara nəvazişli sözlər söyləyir. Nağıl qəhrəmanları tərpənməyə başlayırlar. Qar-adam yenə peyda olur: Siz onlara nə deyirsiniz? Onlara yatmağa mane olursunuz.

Doktor Aybolit: Qəribədir... Vitaminləri sınayaq (*Nağıl qəhrəmanlarına vitaminlər təklif edir, lakin onlar imtina edirlər*). Doktor aparıcıları bir kənara çəkərək deyir: Diaqnoz aydındır. Ürəklərin donması, ətrafda baş verən hər şeyə son dərəcə laqeyd olmaq.

Qız: Doktor, bu təhlükəlidir?

Doktor Aybolit: Təəssüf ki. Xəstəlik həm də tez yayılır və başqalarına da keçir. Əvvəllər onu yalnız sehrli çubuq vasitəsilə sağaltmaq olurdu.

Oğlan: Amma bizim sehrli çubuğumuz yoxdur.

Doktor Aybolit: Mən dedim əvvəllər. İndi zaman başqadır. Birincisi, tibb çox inkişaf edib, ikincisi də, uşaqlar artıq başqa uşaqlardır. (*Zaldakı uşaqları göstərir*). Onlar hər şeyi bilirlər.

Oğlan: Uşaqların bura nə aidiyyəti var?

Doktor Aybolit: Belə xəstəlikləri yalnız buz tutmuş və laqeyd qəlblərin olmadığı yaxşı kollektivdə sağaltmaq olar.

Qız əllərini bir birinə vuraraq: Ura! Mən deyəsən hər şeyi anladım. Bizim zalda o qədər köməkçimiz var. Dostlar, gedək mən öz ideyamı sizlərə danışım (*Oğlanı və Doktor Ayboliti səhnənin arxasına aparır*).

Qar-adam: (Ətrafa boylanaraq, ratsiyanı çıxarır) : “Buz, “Buz”, mən “Şaxta”yam. Eşidirsinizmi məni? Qar Kraliçasının səsi gəlir: Mən “Buz”am. İşlər necədir?

Qar-adam: Zaldakı casusları tanıdım. Şənlik olmayacaq. Aparıcı qız, oğlan və Doktor Aybolit görünür. Onlar böyük termometr, iynə və isidici gətirirlər.

Qız: Qar-adam, sən deyəsən mahnı oxuyurdun?

Qar-adam: Mən? Bu dəqiqə kimisə oxumağa məcbur edə bilməzsən?

Oğlan (*zaldakı uşaqlara üzünü tutaraq*): Uşaqlar, məgər bu belədir?

I casus: Belədir.

II casus: Bizdə hamı musiqi dərindən qaçır.

Qar-adam: Eşitdiniz?

Bu arada Doktor Aybolit nağıl qəhrəmanalarını müalicə edir. Onlar bir az yaxşılaşır.

Qız: Bir-iki uşaq qaçır. Qalan hamı oxuyur. Uşaqlar, bunu sübut edək?

Musiqi çalınır. Zaldakı uşaqlar dostluq haqqında mahnı oxuyurlar. Oğlan və qız dirijorluq edirlər. Nağıl qəhrəmanları laqeyd halda əl çalırlar.

Oğlan: Hə, uşaqlar, Qar-adamın çağırışına cavab verəcəyikmi?

Qar-adam: Bunlar hamısı boş şeylərdir. Oxumağı hamı bacarır. Rəqs etmək, tapmaca demək, cavablarını tapmağı isə...

Oğlan: Hə, uşaqlar, biz bir yerdə bunun da öhdəsindən gələrik, elə deyilmi?

Uşaqlar zaldan: Əlbəttə!

Casuslar: Yox!

Qar-adam: Mən də tək deyiləm.

Oğlan: Onda davam edək. Mahnı müsabiqəsini uşaqlar 1:0 uddular. İndi gəlin rəqs edək. Bəlkə qaraçı rəqsi?

Küllücə: Tanqo oynayaq.

Buratino: Mən breyk-dans istəyirəm.

Uzuncorab Peppi: Bəlkə vals?

Qar-adam kənara çıxıb ratsiya ilə Qar Kraliçası ilə danışır: Buz, Buz, mən Şaxtayam. Biz mahnı müsabiqəsini uduzduq. İndi rəqs müsabiqəsidir. Nə oynayaq?

Qar Kraliçasının səsi: Qoy vals oynasınlar. Onlar valsın öhdəsindən gələ bilməzlər, onu çoxdan unudublar.

Qar-adam: Vals oynayın!

Uşaqlar qaçıb gələrək vals oynamağa başlayırlar. Nağıl qəhrəmanları da musiqinin ritminə uyğun tərpənilər. Qar-adam yenidən ratsiyanı götürərək: Buz, Buz, onlar oynaya bilirlər.

Bu zaman uşaqlardan kimsə: Biz dərnəkdə çox məşq etmişik.

Qar-adam: Aha, bu oynayan uşaqlar dərnəyə gediblər. Bəs yerdə qalanlar oynaya bilirlərmi?

Qız: Yox, amma istəsələr başqa rəqsləri hamı oynaya bilir.

Qar-adam: Xeyr, bu hesab olunmur.

Qız: Yaxşı, rəqs müsabiqəsində biz uduzduq.

Qar-adam: Hesab 1:1.

Qız: Müsabiqə davam edir.

Qar-adam: Əgər uşaqlara çətin tapşırıqlar versək, biz udacağıq. Başlayın, nağıl qəhrəmanları.

Küllücə: Quyruğu naxışlı, çəkmələri mahmızlı, səhər obaşdan oxuyur, yatmağa qoymur.

I Casus: Quyruqlu zəngli saat.

Uşaqlar: Xoruz.

Buratino: İki qarın, dörd qulaq.

II casus: İki donuz.

Qar-adam. Ha-ha. Bu tapmacalar bizlikdir.

Karlson: Yolun arasından getdim, Qırmızı papaq tapdım.

I casus: Şaxtaçı?

Uşaqlar: Göbələk.

Qız: Afərin, uşaqlar!

Qar-adam: Elə tapmaca deyin ki, heç kim tapa bilməsin.

Barmaley, sən ki, çox ağıllısan.

Barmaley özündənrazı halda qabağa çıxır və deyir: Top, konfet, sosis, raket, nə öküzdür, nə inək.

I Casus: Heç kim bilmir.

II Casus: Uduzduğumuzu qəbul edirik.

Qar-adam: Afərin, Barmaley. İndi cavabı özün de görək

Barmaley: Mən haradan bilim? Dedin heç kimin bilmədiyini tapmaca de, mən də uydurdum.

Qar-adam: Onda heç-heçə.

Oğlan: Niyə heç-heçə?

Qız: Eybi yox, bu gün bayramdır. İndi Şaxta Baba gələr, biz hamımız şənliyə gedərik.

Qar-adam: Xeyr, heç kəs gəlməyəcək. Biz hamımız evlərimizə gedəcəyik.

Oğlan: Axı uşaqlar tapşırıqların çoxunu uddular?

Qar-adam: Birincisi, hesab 2:2-dir. İkincisi, bu hələ hamısı deyil. Sizin uşaqlar musiqi alətlərində ifa edə bilirlərmi? Qoy uşaqlardan kimsə hər hansı alətdə ifa etsin. Axı deyirsiniz, onlar hər şeyi bacarırlar.

Oğlan: Biz dedik ki, bizim uşaqlar mahnı oxumaq, rəqs etmək, şəkil çəkmək, musiqi alətlərində ifa etmək üçün müxtəlif

dərnəklərə gedirlər, məktəbdə məşğul olurlar. Amma şən rəqsləri hamı bacarır. Uşaqlar, gəlin hamımız rəqs edək, nağıl qəhrəmanlarını da dəvət edək.

Şən musiqi çalınır, uşaqlar hamı rəqs edir. Nağıl qəhrəmanlarını da çəkib rəqs meydançasına gətirirlər. Onlar öncə yavaş-yavaş tərپənirlər, sonra isə uşaqlara qoşulub rəqs edirlər.

Qar-adam: Mən niyə onlardan dala qalırım? (*O da başlayır rəqs etməyə, atılıb-düşməyə*).

Casuslar bir-birlərinə: Biz daha burada niyə qalaq? Uşaqlar bayram şənliyinə başlayıblar. (*Onlar çıxışa yönəliirlər*).

Qar-adam: Eyy, hara? Sizə tapşırılan vəzifəni unutmusunuz?

Casuslar: Yox, amma biz bacarmadıq. Özümüz də şənlənmək istədik.

Qız: Getməyin, bizimlə şənlənin.

I Casus: Axı biz uşaqlara bayram keçirməyə mane olmuşuq?

Qız: Bizim uşaqlar yeni dostlara həmişə şadırlar.

II Casus: Bağışlayın, uşaqlar! (*Casuslar yerlərinə qayıdırlar*).

Qar-adam: Qoy həmişə şənlik olsun, sevinc olsun. Uşaqların isti qəlbləri, qonaqpərvərliyi və Doktorun ustalığı Qar Kraliçasının sehrlı soyuğundan daha güclü oldu.

Buratino: Bəs Kraliça bizim donumuzu nə vaxt açacaq?

Qar-adam: Sizin donunuz çoxdan açılıb. Bunu uşaqlar və Doktor Aybolit etdi. O, ratsiyanı çıxararaq deyir: Buz, Buz, mən Saxtayam. Mən indi uşaqların dostuyam. Əlvida, Qar Kraliçası!

Aparıcı: İndi ki, artıq hər şey xoşbəxt sonluqla bitdi, şənliyimizi açıq elan edirəm. Uşaqlar, Yeni iliniz mübarək! Qoy

bu Yeni il sizlərə möhkəm can sağlığı, dərslərinizdə uğurlar gətirsin! Deyin, gülün, şənlənin!

Bu vaxt qapıda Şaxta Baba və Qar qız görünür. Uşaqlar yüksək əhvali-ruhiyyə və sevinclə onları qarşılayır. Uşaqlarla salamlaşan Şaxta Baba və Qar Qız bayram şənliyinə qatılırlar. Şən rəqslər, mahnılar bir-birini əvəz edir. Onlar şeir deyir, tapmaca tapır, deyir, gülür, oynayırlar. Sonda Şaxta Baba onlara öz hədiyyələrini təqdim edir.

Ümumdünya Təhlükəsiz İnternet Günü

Beynəlxalq Təhlükəsiz İnternet Günü (İnternational Safer Internet Day) Avropa Komissiyasının qərarı ilə 2004-cü ildə təsis edilib. Bu əlamətdar hadisə dünyanın 60-dan çox ölkəsində müxtəlif şüarlar altında (“İnternet və uşaqlar”, “Qlobal şəbəkədə kibercinayət: qanunsuz kontentlərdən müdafiə”, “İnternet adi bir oyun vasitəsi deyil, İnternet bizim həyatımızdır” və s.) qeyd olunur. Tədbirlər qeyri-hökumət təşkilatı olan INSAFE (European Safer Internet Network - Avropa Təhlükəsiz İnternet Şəbəkəsi) tərəfindən koordinasiya edilir. INSAFE - Avropa Komissiyasının iştirakı ilə yaradılan milli təşkilatlar şəbəkəsidir. Təşkilatın əsas missiyası təhlükəsiz

interneti təbliğ etmək, xüsusən də gələcək nəsilləri qlobal şəbəkədəki mövcud təhdidlərlə bağlı məlumatlandırmaq, maarifləndirmə işləri aparmaqdır. Ənənəvi olaraq hər il fevral ayının ikinci həftəsinin çərşənbə axşamı günündə təşkil edilən və bu il “Təhlükəsiz rəqəmsal texnologiyalar dünyasını birlikdə kəşf edin” şüarı ilə keçirilən müxtəlif səpkili tədbirlərdə - “Təhlükəsiz internet-mədəniyyət: uşaq və yeniyetmələr üçün pozitiv və təhlükəsiz İnternet”, “Təhsil və informasiya təhlükəsizliyi”, “Təhlükəsiz internetin yaradılmasında peşəkar cəmiyyətlərin rolu”, “İnternetdə neqativ kontentdən texniki müdafiə metodları”, “İnternet məhdud fiziki imkanlı insanlar üçün”, “İnternet nəsilləri birləşdirir və insanları maarifləndirir” və s. mövzularda məruzələr dinlənir, müzakirələr aparılır, müxtəlif fikirlər səsləndirilərək təklif və tövsiyələr verilir.

Müasir dövrdə internetin təhlükəsizliyi son dərəcə vacibdir. Uşaqlarla işləyən müəssisələr bu sahədə təbliğatın, maarifləndirmənin aparılmasında daha fəal olmalıdırlar. Bu baxımdan məktəblərdə, uşaq kitabxanalarında bu əlamətdar günlə bağlı tədbirlərin keçirilməsi çox vacibdir. Belə tədbirlərdən biri kimi uşaqlara internet, ondan düzgün və faydalı şəkildə istifadə etməyin yolları haqqında məlumat verməsi üçün İnformasiya Texnologiyaları mütəxəssisinin kitabxanaya dəvət olunması çox məqsədəuyğun olar. Dünyada təhlükəsiz internet trendi uşaqlar üçün sayt və mövzu zonalarının “ağ siyahısı”nın hazırlanmasıdır. Bunun üçün uşaq kitabxanalarının əməkdaşları mobil rabitə operatorları ilə birgə onlayn-bələdçi hazırlayırlar. Kitabxanada “İnternetdə uşaqların təhlükəsizliyi” adlı aksiya keçirmək olar. Aksiyada “Kompüter, təhlükəsizlik və uşaqlar” adlı kiber-sərgi qurula, “Uşaqlar üçün təhlükəsiz internet qaydaları” adlı informasiya vərəqi hazırlana bilər. Bilavasitə

aksiyanın gedişində uşaqlara təhlükəsiz internet dərsləri keçirilə bilər. Dərslərdə uşaqlara kompüter və İnternet haqqında bilgiler verilə, blits-sorğular keçirilə bilər. Sorğuda uşaqlara aşağıdakı sualları ünvanlamaq olar: kimin evdə kompüteri var? ; kimin interneti var? ; kim valideynlərsiz internetdən istifadə edir? ; hansı saytlardan istifadə edirsiniz? ; sosial şəbəkələrdən istifadə edirsinizmi və s.

Təmənnəsiz Xeyirxahlıq İfadəsi Günü

Hər il fevralın 17-də bütün dünyada qeyd olunan Təmənnəsiz Xeyirxahlıq İfadəsi Günü (Random Acts of Kindness Day) beynəlxalq xeyriyyə təşkilatlarının təşəbbüsü ilə təsis olunmuşdur. Bu bayram ABŞ-da yaransa da, bu gün artıq ümumdünya əhəmiyyətli bayrama çevrilmişdir və vətəndaşlıqdan, milliyyətdən və dini inanclardan asılı olmayaraq qeyd olunur. Bu bayram daha çox Qərbi Avropa və ABŞ-da məşhurdur. Həmin gün bir çox şəhərlərdə ənənəvi olaraq məşhur aktyorların, ictimai və siyasi xadimlərin iştirakı ilə xeyriyyə tədbirləri və marafonları keçirilir. Əgər insan öz yaxşılığı müqabilində təşəkkür gözləyirsə, bu həqiqi yaxşılıq, xeyirxahlıq hesab olunmur. Siz xeyirxahlıq etdiyiniz insanların sevincini

görməyi və tərifi eşitməyi gözləməməlisiniz. Xeyirxah əməllər özlüyündə sizə zövq verməlidir, bunu tərifə görə etməməlisiniz. Əsl xeyirxahlıq budur!

Xeyirxahlıq haqqında aforizmlər

Xeyirxahlıq - korun görüb, kərimin eşidəcəyi şeydir.

Mark Tven,
İngilis yazıçısı

Xeyirxah insanlara andla deyil, söz və ağılla inanmaq lazımdır.

Sokrat,
Filosof

Böyük insanlar böyük xeyirxahlıqlara qadırdırlar.

M. Servantes,
İspan yazıçısı

Xeyirxahlıq, artığının ziyan olmadığı keyfiyyətdir.

C. Qolsuorsi,
İngilis yazıçısı

Uşaqlarda kiçik yaşlarından xeyirxahlıq hissələrinin tərbiyə olunması çox vacibdir. Bu onlara həm ailədə, həm məktəbdə aşılanmalıdır. Bu işdə kitabxanaçılar da iştirak edə bilərlər. Bunun üçün təqvimdəki bu yeni əlamətdar günün qeyd olunması çox yerinə düşər.

Kitabxanada bu günlə bağlı “Xeyirxahlıq ağacı” adlı stend hazırlamaq olar. Bu stend ağac formasında olur. Yarpaqlar şəklində kəsilmiş kiçik vərəqlərdə “böyüklərə hörmət”, “uşaqlara qayğı”, “heyvanlara mərhəmət”, “köməyə möhtac insanlara yardım”, “ətraf mühiti qorumaq”, “özündən zəifləri müdafiə etmək” və s. kimi təmənnəsiz xeyirxahlıq ifadəsini bildirən davranışları qeyd etmək və bu “Xeyirxahlıq ağacı”ndan asmaq lazımdır. Yazılmamış vərəqləri və qələmi ağacın yanında qoymaq və kitabxanaya gələn oxuculardan təmənnəsiz xeyirxahlıq ifadəsi hesab etdikləri davranışları yazaraq “Xeyirxahlıq ağacı”ndan asmalarını xahiş etmək olar.

Uşaq ədəbiyyatımızda xeyirxahlıq motivlərinin olduğu nümunələr az deyil. Bu nümunələrdən istifadə edərək oxucular üçün icmal keçirmək olar. Bunun üçün belə ədəbi nümunələrin sərgisini təşkil etmək lazımdır. Daha sonra kitabxanaçı Süleyman Sani Axundovun “Əhməd və Mələykə” hekayəsinin icmalını təqdim edir.

Kitabxanaçı: Uşaqlar, sizlərə görkəmli yazıçımız Süleyman Sani Axundovun “Əhməd və Mələykə” hekayəsinin icmalını təqdim edirəm. Görkəmli yazıçımız bu əsəri 1912-1914-cü illərdə “Qorxulu nağıllar” başlığı altında qələmə almışdır. Bu əsərin əsas qayəsi bu gün qeyd etdiyimiz əlamətdar gün olan “Təmənnəsiz Xeyirxahlıq İfadəsi Günü”nə uyğundur. Əsər təmənnəsiz xeyirxahlıq etməyin nə qədər alicənab davranış olduğunu çox təsirli bir şəkildə oxuculara çatdırır.

Hacı Səməd təhsilli və çox xeyirxah bir insandır. O, öz oğlunun və qızının yaxşı təhsil alması üçün çalışır. Hər axşam şam yeməyindən sonra ailə üzvləri üçün kitab və ya qəzet oxuyur. Belə axşamlardan birində qızı Fatma nənəsindən qorxulu nağıl danışmasını xahiş edir. Bunu eşidən Hacı Səməd

özü nağıl danışmağa başlayır. O nəql edir ki, Tatarcıq adında kənddə Nurəddin adında bir kişi var idi. Nurəddinin Əhməd adlı oğlu, Məleykə adlı qızı və Xədicə adlı arvadı var idi. Nurəddin əkinçiliklə məşğul olurdu. Nağıl olunan zaman kənddə quraqlıq olur və taxıl tələf olur. Nurəddin şəhərə arabaçılığa gedir, orada qazandığı pulu ailəsinə göndərir. Bir müddət Nurəddindən bir xəbər çıxmır. Evdə pul və ərzaq da tükənir. Belə bir vaxtda, qarlı gecələrdən birində qapı döyülür. Gələn şəxs Nurəddinlə birgə şəhərə işləməyə gedən qonşu idi. O, Nurəddinin arabası ilə uçurumdan düşərək öldüyünü bildirir və onun üstündən çıxan pulu onlara verir. Bu xəbərdən sarsılan Xədicə və uşaqlar ağlayırlar. Onların əlindəki pul qısa vaxtda qurtarır. Xədicə kimə ağız açırsa, uşaqlarına çörək tapa bilmir. Xədicə aclıqdan üzülmüş Məleykəni sakit etmək üçün ona belə deyir: “Qızım, gözlərini yum, yat. Onda gecə mələk bacamızdan sənə çörək salar”. Məleykə bu sözlərə inanıb yatır. Xədicə və Əhməd oyaq qalır. Gecədən xeyli keçmiş bacadan guppultu ilə bir şey içəri düşür. Baxıb görürlər ki, ağız bağlı bir torbadır. Torbanı açıb görürlər ki, içində yeməklər və qızıl pul var. Heyrət içində qalmış Xədicə və Əhməd pul bükülmüş kağızda yazı görürlər. Əhməd yazını oxuyur: “Qızım Məleykə, mən bir qoca səyyaham. Yolda evinizin yanında faytonumun çarxı oxdan çıxdı, onu salınca mən istədim ki, sizdə bir az qızınam. Qapıya gəldikdə, anan deyən sözləri eşitdim. Geri qayıdıb bu şeyləri və pulu sənin üçün hazır etdim və təzədən gəlib bacanızdan atdım. Yaşa, qızım, yaşa, bu qoca babanı da yaddan çıxarma. Xudahafiz. Səyyah Cəmaləddin”.

Bu halda Məleykə oyanıb dedi: “Ana, Mələk bacamızdan çörək saldımı?”

Anası: “Bəli qızım, amma mələk yox, baban Cəmaləddin”. Daha sonra ana və balaları Cəmaləddin babanın torbasındakı dadlı yeməklərdən yedilər, çox sevincək halda yuxuya getdilər.

Bu hekayədə sizlər təmənnəsiz xeyirxahlıq nümunəsini görürsünüz. Qoca səyyah köməyə möhtac ana və balalarının yanından laqeyd keçmir, onlara kömək əlini uzadır və özü də gözlərinə görünmədən çıxıb gedir. Onun Məleykədən istədiyi yeganə şey qoca babanı unutmamasıdır. Bu hekayədə Xədicənin yardım gözlədiyi mələk rolunda məhz o çıxış edir. Təsadüf nəticəsində onların yardıma möhtac olduqlarını öyrənən qoca səyyah heç bir təmənna güdmədən bu yardımı edir. Hər bir vicdanlı, mərhəmətli insan onun kimi hərəkət etməlidir. Köməksiz vəziyyətdə olan insanın dərdinə biganə yanaşmamaq, onun qüruruna toxunmadan əlindən gələni yardım etmək hər kəsin insanlıq borcudur.

Beynəlxalq Xoşbəxtlik Günü

BMT 2012-ci ildə martın 20-ni Beynəlxalq Xoşbəxtlik Günü (International Day of Happiness) elan etmişdir. Burada məqsəd xoşbəxtliyə can atmağın planetimizdəki bütün insanların ortaq hissi olması haqqında ideyanı dəstəkləməkdir. Beynəlxalq Xoşbəxtlik Günü'nün təsisçilərinin fikrincə, bu bayram xoşbəxtliyin bəşəriyyətin əsas məqsədlərindən biri olduğunu göstərmək və xatırlatmaq üçün təsis olunub. Bununla əlaqədar təsisçilər bütün ölkələri öz səylərini hər bir insanın rifahına yönəltməyə çağırırlar. BMT hər bir üzv dövlətə, beynəlxalq və regional təşkilatlara, həmçinin mülki şəxslər və qeyri-hökumət təşkilatları da daxil olmaqla, vətəndaş cəmiyyətinə Beynəlxalq Xoşbəxtlik Günü'nü, maarifləndirmə tədbirləri də daxil olmaqla, lazımı qaydada qeyd etməyə çağırır.

Həyatda xoşbəxt olmağın üç möhtəşəm qanunu var:

1) nə isə etmək lazımdır; 2) kimisə sevmək lazımdır; 3) nəyəsə ümid etmək lazımdır.

Cozef Eddison,

ingilis şairi, dramaturq

Xoşbəxt olmaq üçün xoşbəxtliyin mümkünlüyünə inanmaq lazımdır.

L. N. Tolstoy,

rus yazıçısı

Xoşbəxtlik üçün sabahkı gün yoxdur, onun dünəni də yoxdur, onun yalnız indiki zamanı var, o da gün yox, sadəcə bir andır...

İ. S. Turgenev,

rus yazıçısı

Quş uçmaq üçün yarandığı kimi, insan da xoşbəxtlik üçün yaranmışdır.

V. Q. Korolenko,

rus yazıçısı

Xoşbəxtlik gəldiyi zaman ondan istifadə edə bilməyən, onun getdiyi zaman şikayətlənməməlidir.

M. Servantes,

ispan yazıçısı

Biz xoşbəxt olduğumuz zaman həmişə xeyirxahıq, amma xeyirxah olduğumuz zaman həmişə xoşbəxt deyilik.

O.Uayld,
ingilis yazıçısı

Kitabxanada xoşbəxtlik günü ilə bağlı ədəbi-bədii gecə keçirmək olar. Bu tədbirdə, insanların can atdıqları ən ali məqsədi – xoşbəxt olmağı tərənnüm edən, onun mənasını ifadə edən əsərlərdən söz açmaq olar. Tədbir zamanı xoşbəxtlik haqqında slayd hazırlamaq olar. Slayd nümayiş olunduqdan sonra kitabxanaçı tədbiri açıq elan edir.

Kitabxanaçı: Hörmətli tədbir iştirakçıları! Bu gün biz sizlərlə hamımızın ortaq amalımız, həyatımızın məqsədi olan xoşbəxtliyə həsr olunmuş Ümumdünya Xoşbəxtlik Günü nü qeyd etmək üçün bura toplaşmışıq. Xoşbəxtlik – fəlsəfi kateqoriya olub, həyatdan yüksək məmnunluğun ideal vəziyyətini nəzərdə tutur. Bütün filosofların ortaq fikri budur ki, xoşbəxtlik maddi yox, daxili anlayışdır. Yəni insan, daxilən buna qabildirsə, xoşbəxttir. Bu nöqteyi-nəzərdən, xoşbəxtlik məfhumu əsasən fiziologiya, psixologiya, fəlsəfə və s. tərəfindən araşdırılır. Xoşbəxtliyin fiziologiyası “xoşbəxtlik hormonları” adlandırılan endorfin, serotonin, dofamin hormonları ilə sıx bağlıdır. Onların orqanizmdə sintezi və dövr etməsi endokrin, infeksiya və virus xəstəlikləri zamanı pozulur.

Bunlar xoşbəxtlik məfhumuna elmi yanaşmalardır. Bəs xoşbəxtlik nədir? Bu haqda yəqin ki, hər kəsin öz fikri var. Çünki bütün insanlar həyatda heç olmasa bir dəfə bu sualı özünə vermişdir. Xoşbəxtlik sanki bir xəyaldır, hər kəs onu tutub

saxlamaq və ona sahib olmaq istəyir, lakin eyni zamanda başa düşür ki, o əbədi deyil. Çox zaman insanlar onlar üçün xoşbəxtliyin nə olduğunu bilmədən onun dalınca qaçırlar. Sadəcə sözlər, sadəcə hisslər, sadəcə anlar, saatlar, günlər, əbədiyyət...

İndi isə mən sizlərin fikirlərini öyrənmək istəyirəm. Mən sizə vərəqələr paylayacam. Orada yazılmışdır: Xoşbəxtlik – bu... Hər biriniz buraya öz fikrinizi yaza bilərsiniz. Cavablar hazır olduqdan sonra mən onları toplayıb, cavabları oxuyacağam. Biz bu cavablar ətrafında müzakirələr aparacağıq.

Cavablar hazır olduqdan sonra kitabxanaçı onları toplayır və bu cavablar ətrafında fikir mübadiləsi aparılır.

Tədbirin ikinci hissəsində xoşbəxtlik anlayışı ilə bağlı aforizmlər, ibrətamiz hekayələr səsləndirilir. Nümunə üçün üç hekayəni təqdim edirik.

Xoşbəxtliklə bağlı ibrətamiz hekayələr

Bir vaxtlar bir Müəllim yaşayırdı. Bu qəribə insan bütün ömrü boyu xoşbəxt idi, təbəssüm bircə an da onun üzündən əskik olmurdu. Onun bütün ömrü sanki bayram ətri ilə çulğalanmışdı.

O, hətta ölüm yatağında belə şən halda gülümsəyirdi. Elə bil o, ölümün gəlməsinə sevinirdi. Onun tələbələri qayğılı və özlərini itirmiş halda ətrafında oturmuşdular. Nəhayət, onlardan biri dözməyərək soruşdu: “Müəllim, siz niyə gülümsəyirsiniz? Siz bütün ömrünüz boyu gülmüsünüz. Amma biz cəsarət edib heç vaxt soruşa bilməmişik ki, siz bunu necə bacarırsınız? İndi isə biz tamamilə çaşmışıq. Siz ölərkən də gülməyə davam edirsiniz. Axı, burada gülməli nə var?”

Qoca cavab verdi: “Çox illər əvvəl mən öz Müəllimimin yanına gəldim. O zaman mən sizin indi olduğunuz kimi gənc və təcrübəsiz idim. Mənim cəmi on yeddi yaşım var idi, amma mən artıq əzabkeş idim, haldan düşmüş və həyata qəzəblə dolu. O zaman mənim Müəllimimin yetmiş yaşы var idi və o, heç bir xüsusi səbəb olmadan daim gülürdü. Mən ondan soruşdum ki, buna necə nail olur. O mənə cavab verdi ki, mən öz seçimimdə azadam. Bu da mənim seçimimdir. Hər səhər mən gözlərimi açanda, özümdən soruşuram: sən nəyi seçirsən – xoşbəxtlik, məmnunluq yoxsa, əzab çəkmək? Elə alınır ki, həmin vaxtdan mən hər səhər xoşbəxtliyi seçirəm. Axı bu, çox təbiidir!

***

Gözəl karyera qurmuş uğurlu məzunlar vaxtilə özlərinə dərs demiş qoca professorun görüşünə gəlirlər. Qısa vaxtda söhbət işin üzərinə gəlir. Tələbələr çoxsaylı çətinliklərdən və həyat problemlərindən şikayətlənirlər. Öz qonaqlarına qəhvə təklif edən professor, mətbəxə gedir və oradan qəhvədən və çoxlu müxtəlif – farfor, şüşə, plastik, büllür, həm bahalı, həm də ucuz fincanların olduğu məcməyi ilə qayıdır. Keçmiş tələbələr qəhvə dolu fincanlarını aldıqdan sonra professor dedi: “Əgər fikir verdinizsə, bütün bahalı fincalar götürüldü, ucuzlar qaldı. Heç kim ucuz və sadə fincanları götürmədi. Özünüz üçün yalnız ən yaxşısını istəmək arzusu sizin problemlərinizin mənbəyidir. Başa düşün ki, fincan özü özlüyündə qəhvəni yaxşı etmir. Bəzən o, sadəcə bahalıdır, bəzən isə bizim nə içdiyimizi gizlədir. Sizin həqiqətən istədiyiniz fincan yox, qəhvə idi. Lakin siz şüurlu şəkildə ən yaxşı fincanları seçdiniz. Sonra isə kimə hansı fincanın düşməsinə nəzər yetirdiniz. İndi isə düşünün: həyat – qəhvədir, iş, pul, mövqe, cəmiyyət – fincanlardır. Bunlar yalnız

Həyatın qorunub saxlanması üçün alətlərdir. Bizim hansı fincana sahib olmamız – bizim Həyatımızın keyfiyyətini müəyyən etmir və dəyişmir. Bəzən biz diqqətimizi yalnız fincana yönəldərək, qəhvənin özünün dadından həzz almağı unuduruq.

Öz qəhvənizdən həzz alın!

Ən xoşbəxt insanlarda hər şeyin ən yaxşısı yoxdur. Lakin onlar malik olduqlarından ən yaxşılarını seçirlər. Xoşbəxtlik sənin olanı istəməkdədir! Nə istəyirsənsə, ona malik olmaq deyil!

***

Bir dəfə qoca pişik balaca pişik balası ilə rastlaşır. Pişik balası dövrə vuraraq qaçır, öz quyruğunu tutmaq istəyirdi. Qoca pişik dayanıb tamaşa etməyə başladı. Pişik balası fırlanır, yıxılıb durur, yenidən qaçmağa davam edirdi. Qoca pişik dözməyib soruşdu: - Sən niyə öz quyruğunun dalınca qaçırsan?

Pişik balası: Mənə deyiblər ki, mənim quyruğum mənim xoşbəxtliyimdir. Mən də onu tutmağa çalışıram.

Qoca pişik gülümsəyərək dedi: - Mən sənənin yanında olanda, mənə də quyruğumun xoşbəxtliyim olduğunu demişdilər. Mən də uzun müddət onu tuta bilmək üçün arxasınca qaçdım. Yemədim, içmədim, elə hey quyruğumun arxasınca qaçdım. Yıxılırdım, dururdum, yenə də qaçırdım. Axırda mən qaçmaqdan yoruldum. Başımı götürüb hara gəldi getməyə qərar verdim. Bilirsənmi, nə gördüm?

Pişik balası təəccüb dolu gözlərlə soruşdu: - Nə?

Gördüm ki, hara getsəm də, quyruğum mənim dalımcə gəlir.

İrqi Ayrı-Seçkiliyin Ləğv Olunması Uğrunda Beynəlxalq Mübarizə Günü

İrqi Ayrı-Seçkiliyin Ləğv Olunması Uğrunda Beynəlxalq Mübarizə Günü (International Day for the Racial Discrimination) BMT-nin Baş Assambleyasının 1966-cı il 26 oktyabr tarixində keçirilən XXI sessiyasının qərarı hər il martın 21-də keçirilir. 1960-cı ilin həmin günü polis Şarpevildə (Cənubi Afrika) apartheid rejiminin Cənubi Afrika Respublikasında afrikalıların məcburi pasportlaşdırılması haqqında qanunun əleyhinə dinc nümayiş zamanı atəş açmış və 69 nəfəri öldürmüşdür. BMT-nin Baş Assambleyası bu günü elan edərək beynəlxalq birliyi, irqi ayrı-seçkiliyin bütün formalarının ləğv olunması üçün səylərini birləşdirməyə çağırmışdır. Bununla BMT təsdiq etmişdir ki, irqi ayrı-seçkiliyi insan hüquqlarının, əsas azadlıqların və ədalətin inkarı hesab etmək olar və o, insan ləyaqətinə qarşı cinayətdir. BMT ayrı-seçkiliyin sosial və iqtisadi inkişafa, həmçinin beynəlxalq əməkdaşlığa və sülhə maneə olduğunu da qəbul edir.

Uşaqlarda kiçik yaşlarından başqalarına qarşı tolerantlığın tərbiyə edilməsi çox vacibdir. Onlara bütün insanların irqindən, dərisinin rəngindən asılı olmayaraq bərabər olduqlarını, bu dünyada hər kəsin bərabər şərtlərdə yaşamaq hüququna malik olmasından danışmaq lazımdır. İrqi Ayrı-Seçkiliyin Ləğv Olunması Uğrunda Beynəlxalq Mübarizə Günü'nün qeyd olunması bu baxımdan bir fürsətdir.

Kitabxanada uşaqlar üçün ayrı-seçkiliyə dair oyun təşkil etmək olar. Oyunun məqsədi bəzi insan qruplarının ayrı-seçkiliyə məruz qalması haqqında uşaqları məlumatlandırmaqdır. Oyunu aparən şəxs (kitabxanaçı)

iştirakçıları üç qrupa bölür və hər qrupa bir rəngi əks etdirən plakat və ya dairə verir.

1-ci raundun qaydaları:

“Yaşillər” hakimiyyətə malikdirlər və onlara oturmaq üçün oturmaqlar və hətta qəhvə, çay və şokolad verilir. Onlar “Qırmızılar”a üznlərini divara çevirib burunlarını divara söykəməyi əmr edirlər. Onlar danışmamalı və ətrafda baş verənlərə baxmamalıdırlar. Onlar tamamilə cəmiyyətdən kənarlaşdırılmışlar. Eyni zamanda “Yaşillər” “Göylər”ə də əmr verirlər (məs., ayaq üstə dayanmaq və ya müxtəlif səslər çıxarmaq və s. kimi). “Göylər” “Yaşillər”ın əmrlərini yerinə yetirməlidirlər.

2-ci və 3-cü raundlar: Bir neçə dəqiqə vaxt verin və sonra qruplar arasında rolları dəyişdirin. İndi “Qırmızılar”ı divardan kənarlaşdırın və “Göylər”ə xidmət göstərmələrini tapşırın. Bu tərzdə oyunu davam etdirin ki, bütün qruplar hüquqların pozulması, hakimiyyət və üstünlüyü hiss etsinlər.

Sonda hər bir iştirakçıdan öz fikirlərini söyləməyi xahiş edin. Qoy onlar oyunun hər bir raundunda özlərini necə hiss etməkləri barədə sözləsinlər. Oyun zamanı nə baş verdiyini müzakirə edin.

Ümumdünya İngilis Dili Günü

İlk dəfə İngilis dili günü, BMT-nin digər rəsmi dilləri kimi 2010-cu ildə qeyd olunmuşdur. Belə təkliflə təşkilatın ictimaiyyətlə əlaqələr departamenti çıxış etmişdir. Yeni bayramların məqsədi – dünyada çoxdillilik ənənələrini möhkəmləndirməkdir. Birləşmiş Millətlər Təşkilatı təqvimdə altı gün – hər bir rəsmi dil üçün bir gün ayırmışdır. İngilis dilinin qeyd olunması böyük ingilis şairi, yazıçısı, dünyanın ən məşhur dramaturqu Uilyam Şekspirin anadan olduğu günlə bağlıdır. Bu gün ingilis dili - dünya dili hesab olunur, bu dildə dünyanın onlarla ölkəsində bir milyarddan çox insan danışır. Bu dil yalnız ingilislərin deyil, həm də ABŞ, İrlandiya, Kanada, Malta, Avstraliya, Yeni Zelandiya sakinlərinin dilidir. O, Asiya və Afrikanın bir neçə dövlətinin rəsmi dilidir.

İngilis dili gününün qeyd olunması ənənəsi yeni yarandığı üçün bu məsələdə kitabxanaçının üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Çünki bunun üçün o, kifayət qədər məlumatlı olmalı, mütaliəsi geniş olmalı və işə yaradıcı yanaşmağı bacarmalıdır. Kitabxanada ənənəvi olaraq ən vacib iş kitab sərgisinin qurulmasıdır. İngilis ədəbiyyatının ən görkəmli simalarının əsərlərindən ibarət maraqlı sərgi qurmaq olar. Sərgi üçün təqdim olunan başlıqlardan birini seçmək olar: “Sadə, asan, bir o qədər də çətin və mürəkkəb dil”; “Dünya ingilis dilində danışır”, “Gələcəkdə hər kəsin ikinci ana dili – ingilis dili olacaq!” və s. Məşhur şəxsiyyətlərin ingilis dili haqqında söylədikləri aforizmlərdən də istifadə etmək olar:

İngiltərə və Amerika ümumi dillə bölünmüş iki millətdir.

Oskar Uayld,
ingilis yazıçısı

İngilis dili sadə, lakin çox çətin dildir.

Kurt Tuxolski,
alman yazıçısı

İngilis dilini bilmədən səyahət edirsənsə, lal-kar və ağıldankəm doğulmağın nə olduğunu başa düşürsən.

Filipp Buvar,
aktyor, ssenarist

Keçiriləcək tədbirlərin sırasında tematik konsertlər, konfranslar, seminarlar və s. yer ala bilər.

Bu günün qeyd olunması böyük ingilis yazıçısı Uilyam Şekspirin adı ilə bağlı olduğu üçün çox zaman teatrlarda həmin gün məhz Şekspirin əsərləri repertuara daxil olunur. Yuxarı sinif şagirdləri olan oxucuları bu tamaşalara baxmağa aparmaq məqsədəuyğun olar. Bununla onlarda həm teatra sevgi yaratmaq, həm də dünya ədəbiyyatının şedevrləri hesab olunan Şekspir əsərlərinin səhnə həlli ilə tanış olmalarına kömək etmək olar.

Kitabxananın özündə bir sıra tədbirlər, bayram təşkil etmək olar. Belə tədbirlərdə zəngin ingilis mədəniyyətinin müxtəlif sahələrinə müraciət etmək olar. Məsələn, ingilis stilində kostyumlaşdırılmış gecə təşkil etmək olar. İştirakçılar

Şahzadə Diana, Lord Bayron, “dəmir ledi” Marqaret Tetçer, Uinston Çörçill, “futbol kralı” Devid Bekhem və s. şəxsiyyətlərin obrazında defilədə iştirak edə bilərlər. Tədbirin musiqi müşayiəti üçün Bitlz qrupunun, Stinqin, Adelin və s. müğənnilərin mahnılarından istifadə etmək olar.

Kitabxanada ingilis klassikasının ən yaxşı nümunələrinin ekranlaşdırılmış variantlarının nümayişini təşkil etmək olar. Aşağıdakı filmlərin nümayişi məqsədəuyğundur:

“Qürur və qərəz”. Ceyn Ostinin əsərinin 1995-ci il ekranlaşdırılması. Baş rolda Kolin Fört.

“Şöhrətpərəstlik yarmarkası”. Uilyam Tekkereyin romanı əsasında 2004-cü ildə ekranlaşdırılmışdır. Baş rolda Riz Uizerspun.

“Cen Eyr”. Şarlotta Brontenin əsəri əsasında 1996-cı ildə ekranlaşdırılmışdır. Baş rolda Şarlotta Qansburq.

“Teatr”. Sommerset Moemin əsəri əsasında 1974-cü ildə ekranlaşdırılmışdır. Baş rolda Viya Artmane.

Bu əlamətdar günlə bağlı kitabxanada yuxarı sinif şagirdlərinin iştirakı ilə “The World of English” adlı inşa müsabiqəsinin keçirilməsi məqsədəuyğun olar. Bu inşa müsabiqəsində əhatə olunacaq mövzular ingilis ədəbiyyatı, mədəniyyəti və incəsənətidir. İnşalar bir səhifə həcmində və ingilis dilində yazılmalıdır. Qiymətləndirmə ingilis dili müəllimlərindən ibarət komissiya tərəfindən aparılır. Həm qrammatik baxımdan düzgün yazılan, həm də məzmunca zəngin olan inşalar yüksək balla qiymətləndiriləcəkdir. Qaliblər ingilis ədəbiyyatının məşhur əsərlərindən bir kitabla mükafatlandırılacaqlar.

Ümumdünya Gülüş Günü

Hər il aprel ayının 1-də Avropada və bir çox Asiya ölkələrində Gülüş Günü keçirilir. Bu gün rəsmi bayram kimi heç bir ölkənin təqviminə daxil edilməsə də, dünyanın bir çox dövlətlərində qeyd olunur. Həmin günü Böyük Britaniyada “Səfehlər günü”, Fransada isə “Aprel balığı günü” adlandırırlar. Gəlin əvvəla bu günün tarixçəsinə bir nəzər salaq. Bəzi mənbələrə görə 1 aprel zarafatının yaranması belə olub: Təqribən 5 əsrlik tarixi olan Gülüş Günü ilk dəfə Fransada təşəkkül tapıb. 1564-cü ildə Fransa Kralı IX Çarles, il başlanğıcının yanvar ayının birinci günü olması barədə qərar verib. Amma bundan əvvəl də Fransada yeni ili 1 apreldə qeyd ediblər. O zamankı rabitə şərtlərində IX Çarlesin bu qərarı ölkədə çox da yayılmayıb. Məsələdən xəbərdar olanlar isə protest məqsədilə köhnə adətlərinə davam edərək, 1 apreldə şənliklər keçiriblər. Digərləri onları “aprel axmaqları” adlandırıblar. 1 apreldə isə “bütün axmaqların günü” adını veriblər. Uzun illər sonra yanvarın ilk ay olmasına öyrəşiblər və 1 aprel gününü mədəniyyətlərinin bir parçası sayaraq Gülüş Günü kimi qeyd ediblər. İndi bütün dünyada 1 Aprel Ümumdünya Gülüş Günü kimi qeyd olunur. Başqa rəvayətə görə, qədim Romada 17 fevralı “Avamlar bayramı kimi” keçirirmişlər. Şərqi Hindistanda isə bu bayram martın 31-nə təsadüf edib. Rəvayətə görə, belə qeyri-adi ənənəyə təbiətin özü səbəb olub. Havanın yaz şıltaqlıqlarını əhali gülüş və zarafatlarla qarşılamaq məqsədilə bu günü özlərinə xoş ovqat yaratmaq üçün seçib. Azərbaycanda isə bu gün daha çox insanların bir-birlərini aldatması ilə müşayiət olunur. Hətta həmin gün televiziya kanallarında gedən bəzi xəbərlər, dövrü nəşrlərdə dərc olunan

informasiyalar da yanlış olur. Özü də bundan heç kəs incimir. Amma hamı çalışır ki, aprelin 1-i aldanmasın.

Gülüş gününün kitabxanalarda qeyd olunması çox məqsədəuyğundur. Bu günlə əlaqədar sərgilərin qurulması vacibdir. Sərgi üçün aşağıdakı başlıqlardan istifadə etmək olar: “Gülüş – ömrü uzadır”; “Qoy həmişə gülüş olsun üzlərdə”; “Uşaqlar gülürsə, dünya gülür deməkdir” və s. Sərgini bir neçə bölmə şəklində qurmaq olar: I bölmədə dünya yumorunun klassikası olan kitabları düzmək olar: Molyerin, Bomarşenin, Şekspirin komediyaları, M.Servantesin “Lamançlı Don Kixot” əsəri və s. II bölmədə rus ədəbiyyatı klassiklərinin: İlya İlf və Yevgeni Petrovun, İvan Krılovun, Sergey Mixalkovun, Korney Çukovskinin və s. III bölmədə isə Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrinin: S.Ə.Şirvani, Q.B.Zakir, M.Ə.Sabir, C.Məmmədquluzadə, H.Ziya və s. əsərlərinin nümayiş olunması yaxşı olardı. Bir bölməni də satirik mətbuatımıza həsr etmək olar: “Molla Nəsrəddin”, “Kəlniyyət”, “Zənbur”, “Kirpi” və s.

Gülüş haqqında məşhur insanların fikirlərindən də istifadə etmək olar:

Gülüş – günəşdir: o, insanın üzündən qışığı qovur.

Viktor Hüqo,
fransız yazıçısı

Yumor hissinizi itirməyin. Qızılgül üçün ətir nədirsə, insan üçün də yumor odur.

C.Qolsuorsi,
ingilis yazıçısı

İnsan, bütün digər varlıqlardan gülə bilmək bacarığı ilə seçilir.

D.Addison,
ingilis dramaturqu

Tez-tez və ucadan gülmək, axmaqlıq və pis tərbiyənin əlamətidir.

F.Çesterfild,
ingilis yazıçısı

Kitabxanada “Ən yaxşı şarj” müsabiqəsi təşkil etmək olar. İştirakçılar kitabxana işçilərinin və bir-birlərinin dostluq şarjlarını çəkirlər. Sonda hamı şarjlara tamaşa edir və səsvermə yolu ilə ən yaxşı şarj seçilir. Bu müsabiqə çox şən əhval-ruhiyyə yaradır.

Gülüş günü ilə bağlı kitabxanada uşaqlar arasında müxtəlif əyləncəli yarışlar təşkil etmək olar. Öncə aparıcı hər kəsi salamlayaraq yarışlar haqqında məlumat verir. Daha sonra ilk yarışda iştirak edəcək uşaqlar seçilir, onlar iki komandaya ayrılır. Sonra yarışın qaydaları elan olunur.

I yarış: Şarlarla yarış. 1-ci mərhələdə şarlar üfürülüb hava ilə doldurulur. Ən tez bütün şarları üfürərək hava ilə dolduran komandaya xal verilir. Daha sonra hər bir iştirakçı ayağına şar bağlayır. İki komandadan olan iştirakçılar bu şarları birinci partlatmaq üçün yarışirlər. Sonda hər komandadan şarları daha tez partladanlar qalib olur.

II yarış: “Kim daha cəlddir” adlı stul yarış. Bu yarışda iştirakçılar musiqi sədaları altında ortada düzülmüş stulların ətrafında dövrə vururlar. Musiqi dayandırılan kimi iştirakçılar

cəld stullarda oturmalıdırlar. Bu cəldlik yarışında uduzanlar oyundan çıxırlar. Sonda qalib gələn iştirakçı bal qazanır.

Daha sonra əyləncəli sual-cavab keçirmək olar. Sualları və cavabları təqdim edirik:

1. İki ata və iki oğul üç alma aldılar. Onların hər birinə bir alma düşdü. Bu necə oldu? (Cavab: baba, ata, oğul).
2. Atanın beş oğlu var, hər oğulun da üç bacısı var. Atanın neçə uşağı var? (Səkkiz).
3. Zənbildə beş alma var. Onları beş oğlan arasında elə bölmək lazımdır ki, zənbildə bir alma qalsın. Bunu necə etməli? (Oğlanlardan birinə almanı zənbilqarışıq vermək).
4. Hansı ay digərlərindən qısadır? (May – cəmi üç hərf).
5. Nəyi yerdən asan qaldıra, lakin uzağa ata bilməzsən? (Lələk).
6. Bütün dillərdə danışan kimdir? (Əks-səda).
7. Bütün insanlar kimin qarşısında papaqlarını, baş geyimlərini çıxarırlar? (Bərbərin).

Şən suallara ən çox və tez düzgün cavab verən iştirakçılara ballar verilir. Bu əyləncəli yarışların sonunda ən çox bal toplayan iştirakçılara priz verilir.

Ümumdünya Qardaşlaşmış Şəhərlər Günü

Bu gün 1962-ci ildə Beynəlxalq Qardaşlaşmış Şəhərlər Federasiyası tərəfindən təsis olunub və aprel ayının axırıncı bazar günü qeyd olunur. Ümumdünya Qardaşlaşmış Şəhərlər Federasiyası beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatı olub, 1957-ci il aprelin 29-də Parisdə yaradılmışdır. Bu təşkilatın əsası Eks-le-Bendə (Fransa) qardaşlaşmış şəhərlərin nümayəndələri tərəfindən qoyulmuşdur. O, 1970-ci ildə Avropa, Asiya, Afrika və Amerikanın 50-dən çox ölkəsinin 1000-ə qədər şəhərini birləşdirirdi. Hitlərə qarşı koalisiyanın müttəfiq ölkələrinin şəhərləri arasında dostluq və əməkdaşlıq haqqında ilk saziş hələ 1942-ci ildə müharibə nəticəsində tamamilə dağılmış SSRİ-nin - Stalinqrad və İngiltərənin Koventri şəhərləri arasında imzalanmışdır. Beləliklə, hər il aprelin 29-da, aprel ayının sonuncu bazar günü dünyada, ənənəvi olaraq, Ümumdünya Qardaşlaşmış Şəhərlər Günü keçirilir.

Bu əlamətdar günün kitabxanalarda qeyd olunması, uşaqlara bu gözəl ənənənin tarixi, ölkəmizin şəhərləri ilə qardaşlaşmış dünya ölkələrinin şəhərləri haqqında məlumat vermək vacibdir.

Kitabxanada “Sərhədsiz sülh və dostluq” adlı tədbir təşkil etmək olar. Tədbirdə respublikamızın şəhərləri ilə qardaşlaşmış şəhərlərin şəkilləri, onlar haqqında məlumat verən kitabçaların sərgisini hazırlamaq məqsəduyğundur. Aşağıda respublikamızın şəhərləri ilə qardaşlaşmış şəhərlərin siyahısını təqdim edirik:

Bakı ilə qardaşlaşmış şəhərlər:

1. Honolulu, Havay adaları, ABŞ
2. Hyuston, Texas, ABŞ
3. Mayns, Almaniya
4. Sarayevo, Bosniya və Herseqovina
5. Yohanesburq, Cənubi Afrika Respublikası
6. Bordo, Fransa
7. Bəsrə, İraq
8. Amman, İordaniya
9. Təbriz, İran
10. Neapol, İtaliya
11. Kiyev, Ukrayna
12. Sankt-Peterburq, Rusiya
13. Dakar, Seneqal
14. Ciddə, Səudiyyə Ərəbistanı

Gəncə

1. Moskva, Rusiya Federasiyası
2. Rustavi, Gürcüstan
3. Olomouc, Çexiya
4. Kutaisi, Gürcüstan
5. İzmir, Türkiyə
6. Dərbənd, Rusiya Federasiyası
7. Qars, Türkiyə
8. Bursa, Türkiyə
9. Ankara, Türkiyə
10. Elazığ, Türkiyə
11. Nyuark, Nyucersi, ABŞ

12. Dnepropetrovsk, Ukrayna
13. Düşənbə, Tacikistan
14. İstanbul, Türkiyə
15. Konya, Türkiyə
16. Ordu, Türkiyə
17. Vunqtau, Vyetnam
18. Moskva, Rusiya

Sumqayıt

1. Lüdvixşafen, Almaniya
2. Bari, İtaliya
3. Çerkassi, Ukrayna
4. Cu Cou, Çin Xalq Respublikası
5. Ceyhan, Türkiyə
6. Rustavi, Gürcüstan
7. Mogilyov, Belarus
8. Lints, Avstriya
9. Piteşti, Rumıniya
10. Aktau, Qazaxıstan
11. Genuya, İtaliya

Şəki

1. Giresun, Türkiyə
2. Qabrovo, Bolqarıstan
3. Slutsk, Belarus
4. Lapseki, Türkiyə
5. Jmerinka, Ukrayna
6. Telavi, Gürcüstan

Xankəndi

1. Ağrı, Türkiyə
2. Kazan, Rusiya Federasiyası
3. Saratov, Rusiya Federasiyası
4. Həsənli, İran

Şirvan

1. Etimesqut, Ankara, Türkiyə

Mingəçevir

1. Tolyatti, Rusiya
2. Gölbaşı, Ankara, Türkiyə
3. Polotsk, Belarus

Şamaxı

1. İğdır, Türkiyə

Şərur

1. İğdır, Türkiyə

Lənkəran

1. Monterrey, Kaliforniya, ABŞ

Xocalı

1. Lidiçe, Çexiya

Tədbirin gedişində Bakı ilə qardaşlaşmış hər hansı şəhərin uşaq kitabxanası ilə skype vasitəsilə canlı görüş təşkil etmək olar. Görüş zamanı öncədən hər iki şəhər haqqında hazırlanmış slayd nümayiş olunur. Daha sonra qardaşlaşmış şəhər, onun görməli yerləri, abidələri, mədəniyyət ocaqları haqqında məlumat verilir. Sonra fikir mübadiləsi aparılır, əlaqələrin daha da genişləndirilməsi haqqında söhbət açılır. Uşaqlar həmin xalqın milli geyimlərində onların rəqslərini ifa edir, mahnılar oxuyurlar.

Tədbirin sonunda Bakı ilə qardaşlaşmış şəhərlərin sayı qədər sülh rəmzi olan göyərçinlər uşaqların əlləri ilə eyvandan səmaya buraxılır.

Beynəlxalq İqlim Günü

İqlimin qorunması bəşəriyyətin qarşısında duran qlobal problemlərdən biridir. Hər il mayın 15-də, dünya Beynəlxalq İqlim Günü qeyd edir. Bu qeyri-rəsmi bayramın təsis olunması, meteoroloqların iqlimin indiki və gələcək nəsillərin rifahı üçün vacib resurs kimi qorunub saxlanması çağırışına cavab olmuşdur. Qlobal istiləşmə, atmosfer qatında ozonun yüksək səviyyədə olması, planetdə hava şəraitinin dəyişməsi –

Yer kürəsində iqlimin pisləşməsinə səbəb olur və nəticə etibarilə insanların həyat, ərzaq və mülkiyyət təhlükəsizliyinə, təbii ehtiyatların vəziyyətinə və dövlətlərin balanslaşdırılmış inkişafına mənfi təsir göstərir. Müasir elmlər Yer kürəsində temperaturun getdikcə qalxması halında iqlimin fəlakətli dəyişikliyinə vaxtını dəqiq deyə bilmirlər. Lakin ekoloq və meteoroloqların fikrincə, bu dəyişiklikləri təxirə salmaq olar. Geridönməz iqlim dəyişikliklərinə səbəb olan əsas problemlərin sırasında ilk yerdə, atmosferdə parnik qazlarının toplanmasının çoxalmasıdır. Bu təzahür dünya səviyyəsində ilk dəfə 1992-ci ildə Rio-de-Janeyroda Yer Sammitində müzakirə olunmuşdur. Dünyanın 180-dən çox ölkəsinin nümayəndələri BMT-nin İqlim Dəyişikliyi Haqqında Çərçivə Konvensiyasını imzalamışlar. 1997-ci ildə bu konvensiya tərəfdarlarının Kiotoda (Yaponiya) keçirilən üçüncü konfransında konvensiyaya əlavə kimi məşhur Kioto protokolu qəbul olunmuşdur. 2007-ci ilin dekabrında Balidə (İndoneziya) BMT-nin iqlim dəyişikliyi məsələlərinə həsr olunan başqa bir konfransı keçirilmişdir. Yer üzündə iqlimin qorunması planetin hər bir sakinindən asılıdır. Bunun üçün avtomobillərdən az istifadə etmək, ağac əkmək, yaşıllıqları qorumaq və s. lazımdır. Bu kiçik işləri hər bir insan həyata keçirsə, əslində çox böyük müsbət nəticələrə səbəb olar.

İqlimlə bağlı yetişməkdə olan gənc nəslin məlumatlandırılması, onlarda təbiətə həssas yanaşmanın tərbiyə olunması çox vacibdir. Bu baxımdan Beynəlxalq İqlim Gününün təhsil müəssisələrində, kitabxanalarda qeyd olunması çox məqsədəuyğun olar. Kitabxanada bu günlə əlaqədar şeir müsabiqəsinin keçirilməsi çox faydalı olar. Hər iştirakçı təbiətin bir sahəsinə, ünsürünə həsr olunmuş şeir söyləyə bilər.

I iştirakçı:

Mən göyün qonağıyam
Bəli, göy qurşağıyam,
Şimşək çaxandan sonra,
Göy üzünə gəlirəm.
Gəlib par-par yanırım
Qövs kimi dayanıram.
Olsa da yeddi rəngim
Min rəngə boyanıram.
Elə əlvanam, əlvən...
Təzətər, gümrəh, cavan...
Rənglərə bürünürəm
Çox gözəl görünürəm.
Yağışın uşağıyam
Mən ki göy qurşağıyam.

(Tofiq Mahmud)

II iştirakçı:

Gecə göyə baxdı Elmir
Ay göydədir niyə, bilmir...
Söylədi ki, ay nənə, sən
Niyə göylərə demirsən
Ayı versin qucağıma,
Aparım mən otağıma.
Göydə ona bəs kim baxar,
Qaranlıqda, axı, qorxar.
Nənə dedi: Şirin balam,
Səni gərək başa salam.
Ay göylərin balasıdır,
Layla çalır gecə ona.

Bağışlamaz körpəsini
Başqasına heç bir ana.
(Aygün Bal)

III iştirakçı:

Göydə bulud oynayanda,
Həm bu yanda, həm o yanda,
Dalğaların qaynayanda,
Mən sənə heyranam, dəniz!

Mən çoxdan vurğunam sənə
Böyük arzum budur yenə:
Dönüm bir göy göyərçinə
Sahilinə qonam, dəniz!
(Rəsul Rza)

IV iştirakçı:

Qışda, şaxtada, buzda
Günəş çimir hovuzda.
Bərk istisində yayın,
Çimir suyunda çayın.
Odur ki, par-par yanır,
Hər tərəf işıqlanır.
Qoy gətirim ləyəni,
Su tök yuyundur məni.
Ay ana, böyüyəndə,
Günəş olaram mən də.
(Xanımana Əlibəyli)

V iştirakçı:

Hələ səhər açılmamış,
Şırıltıyla yağır yağış.
Göylər buludları sağır,
Yağış yağır, yağış yağır.
O çəp yağış yağa-yağa,
Bir sərinlik düşər bağa.
Sərv ağacı, söyüd və şam
Hey yuyunar səhər-axşam.
Yorulmadan təbil çalar,
Uzun-uzun navalçalar.

(Xanımana Əlibəyli).

Beynəlxalq İqlim Günü ilə bağlı kitabxanada sual-cavab gecəsi keçirmək məqsədəuyğun olar. Belə tədbir yetişməkdə olan nəslin ətraf mühit və onun qorunması ilə bağlı biliklərini artırmağa xidmət edir.

Kitabxanaçı: İqlim nə deməkdir?

Cavab: İqlim deyərkən çoxillik hava rejimi nəzərdə tutulur.

Kitabxanaçı: Neçə iqlim tipləri vardır?

Cavab: Beş əsas iqlim tipi vardır ki, onlar çox sayda yarımtiplərə bölünür. Tropik, subtropik, ortaənlikli, yüksəkənlikli, yüksək dağlıq.

Kitabxanaçı: Duman nə deməkdir?

Cavab: Duman - Yer səthi üzərində buluddur. Duman və göydəki bulud arasında heç bir fərq yoxdur. Duman, isti, quru və su səthinə enən isti hava axını ilə bağlıdır.

Kitabxanaçı: Öz yolunu Atlantik okeanında ekvatora yaxın yerdən başlayan ən məşhur okean axını necə adlanır?

Cavab: Qolfstrim - ən məşhur okean axınıdır.

Kitabxanaçı: Yağış necə əmələ gəlir?

Cavab: Tez-tez qızmış havada böyük miqdarda su buxarları toplanır. Hava, məsələn dağ sisilsilələrindən keçərkən, buxarlar suya çevrilir. Öncə onlar duman və buludlar şəklində kiçik damlalardır, amma soyuma davam edərsə, damlalar böyüyür və yağış şəklində yağır.

Kitabxanaçı: İqlimi öyrənən elm sahəsi necə adlanır?

Cavab: İqlimşünaslıq.

Kitabxanaçı: İqlimi hansı sahələrə bölürlər?

Cavab: Makroiqlim və mikroiqlimə.

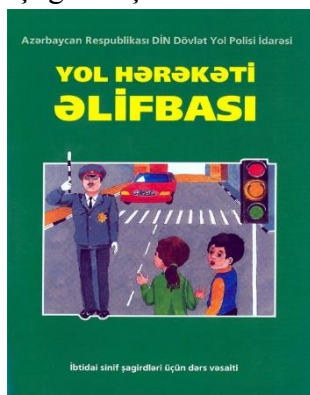
Beynəlxalq Işıqfor Günü

Beynəlxalq Işıqfor Günü 1914-cü il avqustun 5-də baş vermiş bir hadisə ilə əlaqədar qeyd olunur. Belə ki, həmin gün ABŞ-in Klivlend şəhərində müasir işıqfor qurğularının ilk əcdadı meydana gəlmişdir. O, qırmızı və yaşıl fənərlərə malik idi və işıqlar dəyişən zaman səs siqnalı işə düşürdü. Əslində, ilk işıqforu hələ XIX əsrdə britaniyalı Cey Nayt icad etmişdir. Bu qurğu 1868-ci ildə Londonda parlament binası qarşısında quraşdırılmışdır. Üç ildən sonra onun fənəri partlamış və polis işçisini yaralamışdır. Bu hadisədən sonra işıqfor, demək olar ki, 50 il unudulmuşdur. 1910-cu ildə ilk ikirəngli fənərə malik

avtomat işıqfor qurğusu hazırlanmış və patentləşdirilmişdir. Müasir işıqforlara bənzər üçrəngli qurğuları ilk dəfə 1920-ci ildə Detroyt və Nyu-York sakinləri görmüşlər. Zaman keçdikcə işıqforlar Amerikanın və Avropanın bir çox şəhərlərində populyarlıq qazanmışdır. İşıqfor – mexaniki nəqliyyat vasitələrinin, həmçinin piyada keçidlərindəki insanların və yol hərəkətinin digər iştirakçılarının hərəkətini tənzimləmək üçün nəzərdə tutulan optik siqnalizasiya qurğusudur. İşıqfor həmçinin dəmir yollarında və gəmiçilikdə də istifadə olunur. 2010-cu ildə Rusiyanın Perm şəhərində işıqfora abidə qoyulmuşdur.

Beynəlxalq İşıqfor Günü məktəblilərin yay tətili günlərinə təsadüf edir. Bu, onlara şəhərin küçələrində davranış qaydalarını xatırlatmaq üçün çox yaxşı fürsətdir. Bu məqsədlə kitabxanada uşaqların yol hərəkəti qaydaları ilə tanışlığı üçün tədbir keçirmək olar. Belə maarifləndirici bir tədbir qismində “Yol hərəkəti əlifbası” kitabı vasitəsilə uşaqların yol hərəkəti qaydaları ilə tanışlığını təşkil etmək olar.

Tədbirin gedişində yol nişanları uşaqlara nümayiş etdirilir, onların cavabları öyrənilir. Bu sual-cavab canlı diskussiya şəklində aparılır. Sonda düzgün cavab verilir. Asan suallardan başlayaraq getdikcə sualları çətinləşdirmək olar.

Kitabxanada “Ad günün mübarək, işıqfor” adlı tədbir keçirmək olar. Tədbirin keçiriləcəyi zalda böyük və rəngbərəng hərflərlə “Ad günün mübarək, işıqfor!” yazılmış plakat asmaq olar. Kitabxanaçı tədbiri açaraq deyir: Uşaqlar, bu gün səhər poçtalyon bizə məktub gətirib. Məktubun kimdən gəldiyini bilmək üçün tapmacanı tapmaq lazımdır:

Gecə-gündüz demədən,
Göz qırpır, göz vururam.
Maşınlara kömək edir,
Sizlərə yol göstərirəm.
Bu tapmaca nə haqqındadır?
Uşaqlar cavab verir.

Kitabxanaçı: Doğrudur, bu tapmaca işıqfor haqqındadır. Deməli, məktubu işıqfor göndərib. Görək, o bizə nə yazır?

Zərfi açaraq məktubu çıxarır və oxumağa başlayır:

“Salam, uşaqlar! Bu gün, avqustun 5-i mənim ad günümüdür. Bu münasibətlə mən sizi “İşıqfor” ölkəsinə qonaq çağırmaq istəyirəm. İstəyirəm ki, mənimlə birgə ad günümü qeyd edəsiniz. Sizləri səbirsizliklə gözləyirəm. İmza: Sizin sadıq dostunuz İşıqfor.”

Uşaqlar, hər il avqustun 5-də dünyada Beynəlxalq İşıqfor Günü qeyd olunur. 102 il əvvəl məhz həmin gün Amerika şəhərində ilk ikirəngli işıqfor quraşdırılmışdır. Ona görə də həmin gün dünyanın bütün işıqforları öz ad günlərini qeyd edirlər. Dostumuz işıqfor da bizi öz ad gününə “İşıqfor” ölkəsinə dəvət edir. Lakin ora gedən yol heç də asan deyil. Biz şəhərin

küçələrindən keçməli və bütün yol hərəkəti qaydalarına əməl etməliyik.

I uşaq:

Hər yerdə qaydalar var
Onları bilməliyik.
Onlar olmasa əgər,
Üzə bilməz gəmilər.

II uşaq:

Pilot da, kapitan da,
Reysə onlarla çıxır.
Tabedir qaydalara,
Sürücü və piyada.

III uşaq:

Hər zaman diqqətli ol,
Daim yadında saxla,
Qaydaları fərqlidir
Sürücünün, piyadanın.

V uşaq:

Şəhərboyu gəzirəm,
Tam da təhlükəsizəm.
Qaydaları bilirəm,
Onlara əməl edirəm.
Bunlar nə qaydalardır?
Əslində çox asandır.
Onlarla həyat şəndir,
Gözəl və firavandır!

Bu zaman zala deyinə-deyinə Karlson daxil olur:
Qaydalar, qaydalar. Elə hamı hansısa qaydalardan danışır. Özümçün damda yaşayırdım, heç bir qayda da mənə lazım deyildi.

Kitabxanaçı: Dayan bir, Karlson. Öncə uşaqlarla bir salamlaş, sonra de görək, nədən belə narazısan?

Karlson: Salam, uşaqlar! Başıma bədbəxlik gəlib. Özümçün damda yaşayırdım, istəyəndə uçub Balacaya qonaq gedirdim. Heç bir yol hərəkəti qaydasına da ehtiyacım yox idi. Amma propellerim sındı. İndi yerdə gəzməyə məcburam. Yerdə piyada gəzmək elə çətindir ki, maşınlar, adamlar, hansısa qaydalar. Lap başımı itirmişəm. Mən heç şəhəri də yaxşı tanımıram. Mənimki o damdan bu dama uçmaqdır.

Kitabxanaçı: Uşaqlar, nə edək? Karlsona kömək etməliyik. (*Karlsona mü raciət edərək*) Əhvalını pozma. Sənin propellerini təmirə vermək lazımdır. (*Karlsonun propellerini çıxarır*). Onu düzəldənə qədər isə, səni özümüzlə İşıqfor ölkəsinə ad gününə aparacağıq. İndi isə gəlin Karlsona öz şəhərimiz haqqında danışaq. Bizim şəhərimizin adı Bakıdır. Bakı – çox gözəl şəhərdir. Onun geniş meydanları, prospektləri, parkları var. Şəhərimizdə müasir avtomobil yolları və piyada zolaqları, keçidləri var. Şəhərimizdə avtomobillərin sayı çox olduğu üçün hərəkət də çox intensivdir. Şəhərdə bütün hərəkət – həm maşınların, həm də piyadaların hərəkəti xüsusi qaydalara tabedir. Bu qaydalar Yol hərəkəti qaydaları adlanır. Uşaqlar, necə düşünürsünüz, yol hərəkəti qaydaları nəyə lazımdır?

(*Uşaqlar müxtəlif cavablar verirlər*).

Kitabxanaçı: Bu qaydalar olmasaydı, insanlar daha asan yaşayardılar, yoxsa çətinlik çəkərdilər? Nə üçün?

(*Uşaqlar yenə də müxtəlif cavablar verirlər*).

Kitabxanaçı: Afərin, uşaqlar! Karlson, görürsənmi, bizim necə gözəl şəhərimiz var.

Karlson: Necə də gözəl, necə də maraqlıdır. Siz çox şey bilirsiniz. Mən qaydaları bilmirəm, ona görə də dünən şəhərdə gəzəndə az qala maşının altına düşəcəkdim.

Kitabxanaçı: Uşaqlar, sizcə Karlson niyə maşının altında qalmaq təhlükəsi yaşayıb?

Uşaqlar: Qaydaları bilmir, maşın yoluna çıxıb, qırmızı işıqda yolu keçmək istəyib və s.

Kitabxanaçı: Kədərlənmə, Karlson. Əgər qaydaları bilirsənsə, şəhərdə gəzmək çox asandır. İndi biz uşaqlarla bu qaydaları sənə izah edərik. Sən isə diqqətlə qulaq as. Uşaqlar, biz küçədə gedərkən necə adlanırıq?

Uşaqlar: Piyada.

Kitabxanaçı: Küçədə piyadaların hərəkət etdiyi hissə necə adlanır?

Uşaqlar: Səki.

Kitabxanaçı: Yolun avtomobillər hərəkət edən hissəsi ilə getmək olarmı?

Uşaqlar: Xeyr.

Kitabxanaçı: Getdiyimiz istiqamətin üzərində yol olarsa, biz onu haradan keçməliyik?

Karlson: Ürəyimiz haradan istəyirsə.

Kitabxanaçı: Yox, Karlson, düz demirsən. Uşaqlar, siz deyin.

Uşaqlar: Piyada keçidi, piyada zolağı, işıqforun yaşıl işığında, üzərində “Piyada keçidi” yazılmış yeraltı və yerüstü keçidlərdə.

Karlson: Bəs mən sizin bu piyada keçidinizin harada olduğunu nə bilim?

Uşaqlardan biri yol hərəkəti nişanlarının düzüldüyü lövhədən lazımı nişanı götürərək nümayiş etdirir.

Kitabxanaçı: Uşaqlar, indi də gəlin, əsas yol hərəkəti qaydalarını Karlsona izah edək.

Uşaqlar yolda ən vacib davranış qaydalarını sadalayırlar:

Hərəkət hissəsində oynamaq, gəzmək olmaz, yol oyun yeri deyil.

Karlson: Bəs harada oynamaq olar?

Uşaqlar: Oyun parkında, futbol meydançasında, həyətdə, uşaq bağçasında.

- Böyüklərsiz yola çıxmaq olmaz, yolu keçərkən onların əlindən tutmaq lazımdır, tullanmaq, qaçmaq olmaz.

- Küçədə gedərkən sakit tərzdə səkinin sağ tərəfi ilə hərəkət etmək lazımdır.

- Yolu ya piyada keçidindən, ya piyada zolağından, yaxud da işıqforun yaşıl işığında keçmək lazımdır.

- Yolu keçərkən əvvəlcə sola, sonra sağa baxmaq lazımdır.

Kitabxanaçı: Uşaqlar, biz əsas yol hərəkəti qaydalarını sadaladıq. İndi İşıqforun ad gününə gedə bilərik.

Bu zaman zala İşıqfor daxil olur: Salam, uşaqlar! Salam, hörmətli kitabxanaçı! Salam, Karlson! Mən sizi gözlədim, siz gəlib çıxmadınız. Odur ki, mən özüm gəldim.

Kitabxanaçı: Xoş gəlmisiniz! Biz sizin məktubunuzu aldığımızı görə çox təşəkkür edirik. Gəlişinizə çox şadıq. Ad gününüzü ürəkdən təbrik edirik! Arzu edirik ki, işıqlarınız hər zaman yansın.

Uşaqlar da bir ağızdan İşıqforu təbrik edirlər.

İşıqfor: Çox təşəkkür edirəm.

Kitabxanaçı: Uşaqlar sizə şeirlər, şən mahnılar hazırlayıblar.

Uşaqlar şeiri söyləyirlər:

Bütün günü sönən-yanan,
Üç sehrli işığım var,
Gözləri ilə danışan
Üç sehrli çırağım var.

***

Qırmızı işıq yanar
O hamıya tapşırar
“Mən yanarkən heç bir kəs,
Maşın yolunu keçməz!”

***

Yanan kimi Sarı işıq,
Hamı durub gözləyər.
“Hazırlaşın, piyadalar,
Yolu keçməyə!” - deyər.

***

Yanan kimi Yaşıl işıq,
Yollar olar tamam açıq.
Hamı sevinər, şad olar,
Yolu keçər piyadalar.

***

Ay balaca balalar,
Ay ağıllı uşaqlar!
Bu sehrlili işıqlar,
Deyin necə adlanır?
İşıqfor!

(Gülzar İbrahimova)

Daha sonra uşaqlar İşıqforun ətrafında dövrə vuraraq şən rəqslər ifa edirlər.

İşıqfor: Uşaqlar, afərin sizə! Siz həm çox məlumatlısınız, həm də gözəl şeir deyir, rəqs edirsiniz. Mən hamıya, həm siz uşaqlara, həm də böyüklərə müraciət edirəm: Küçədə hər zaman intizamlı olun, heç zaman Yol Hərəkəti Qaydalarını pozmayın!

Tədbir musiq sədaları altında başa çatır.

“Allo” sözünün ad günü

Avqustun 15-i “Allo” telefon müraciətinin ad günü kimi maraqlı bayram qeyd olunur. Bu müraciətin təxminən 140 illik tarixi var. İlk dəfə 1877-ci il avqustun 15-də Tomas Edison bu salamlama formasından istifadə etməyi təklif etmişdir. Onun fikrincə, “Hello” telefon müraciətinin bütün variantları arasında ən yaxşısıdır. O, teleqraf şirkətinin prezidentini də buna inandıрмаğa çalışmışdır. Telefonu icad edən Aleksandr Bell isə “Ahoy” sözündən müraciət forması kimi istifadə etməyi təklif etmişdir. Lakin Tomas Edisonun təklifi zamanın sınağından çıxmışdır. “Hello” sözü “Allo”ya çevrilmişdir. Telefon ünsiyyətində “Bəli”, “Eşidirəm” kimi geniş yayılmış formalar da var. Bəzi ölkələrdə telefon söhbətinin öz “vizit kartları” da mövcuddur. Belə ki, yunanlar telefon zənginə “Parakalo” - “Xahiş edirəm”, italyanlar “Pronto” – “Eşitməyə hazırım” sözləri ilə cavab verirlər. Almaniyada isə telefona cavab verərkən çox vaxt öz soyadlarını söyləyirlər.

Kitabxanada bu maraqlı əlamətdar günün qeyd olunması həm əyləncəli, həm də məlumatlandırıcı ola bilər. Kitabxanaçı

bu günün tarixçəsini uşaqlara nəql etdikdən sonra sözləri Mirmehdi Seyidzadənin, musiqiqsi Oqtay Zülfüqarovun olan “Telefon” (Alo) mahnısı uşaqların ifasında səsləndirilir. Mahnının linkini sizlərə təqdim edirik:

<https://www.youtube.com/watch?v=qFPJ34RpTsU>

Kitabxanada uşaqlar arasında viktorina da keçirmək maraqlı olar. Bu viktorinanın məqsədi uşaqların dünyagörüşünün genişləndirilməsidir.

Kitabxanaçı: Uşaqlar, hər birinizi salamlayıram. Bu gün biz bura çox orijinal bir bayramın – hamımızın gündəlik istifadə etdiyimiz “Allo” sözünün ad gününün qeyd olunması üçün toplanmışıq. İndi mən sizə suallar verəcəyəm. Siz isə bu sualları cavablandırmalısınız. Telefonu kim və neçənci ildə ixtira etmişdir?

Cavab: Aleksandr Bell, 7 mart 1876-cı ildə.

Sual: İlk telefon stansiyası neçənci ildə və harada yaradılmışdır?

Cavab: 1878-ci ildə Nyu-Xeyven (ABŞ) şəhərində.

Sual: Yerdən Aya ilk telefon zəngi nə vaxt və kim tərəfindən edilmişdir?

Cavab: 21 iyul 1969-cu ildə ABŞ prezidenti Riçard Nikson tərəfindən “Apollo 11” kosmik gəmisinin ekipajına.

Sual: Dünyada ilk mobil telefon satışa harada və neçənci ildə çıxarılmışdır?

Cavab: 1979-cu ildə ABŞ-da “Trevell Elektroniks” şirkəti tərəfindən.

Sual: Telefonu Aleksandr Bellin ixtira etdiyini öyrəndik. Bəs onun inkişafında ən böyük xidməti kim göstərmişdir?

Cavab: Tomas Edison.

Ümumdünya Gözəllik Günü

XX əsrdə kosmetologiya sahəsində əsl inqilab baş vermişdir. Beynəlxalq Estetika və Kosmetologiya Komitəsi (SİDESKO) Beynəlxalq Gözəllik Günü'nün (İnternational Beauty Day) yaradılması təşəbbüsü ilə çıxış etmişdir və bu gün hər il sentyabrın 9-da qeyd olunur. Beynəlxalq Estetika və Kosmetologiya Komitəsi dünyada əsas beynəlxalq gözəllik terapiyası assosiasiyası hesab olunur və 1946-cı ildə Brüsseldə yaradılmışdır. Bir çox ölkələrdə 33 şöbəsi olan komitə bütün dünyada minlərlə həkimi birləşdirir. 1995-ci ildən başlayaraq hər ilin 9 sentyabr günü bütün gözəl olan, estetik və mənəvi həzz bəxş edən hər şey alqışlanır, təqdir olunur.

Dünyada ilk gözəllik yarışması 1888-ci ilin sentyabrında Belçikada, ilk “Dünya gözəli” müsabiqəsi isə 1951-ci ildə Londonda keçirilmişdir. Kosmetoloqlar, kosmetik vasitələrin istehsalçıları və satıcıları, plastik cərrahlar, model biznesinin nümayəndələri bu günü peşəkar bayramları kimi qeyd edirlər. Öncə gözəlliyə həsr olunmuş kitab sərgisi qurmaq lazımdır. Kitab sərgisini aşağıdakı başlıqlar altıdan qurmaq olar: “Dünyanı gözəllik xilas edəcək”; “Hər yerdə gözəllik yaratmaq və gözəllik görmək - əsl xoşbəxtlikdir”, “Gözəllik – həqiqət kimi bölünməzdir!”.

Gözəllik haqqında görkəmli şəxsiyyətlərin deyimlərindən də istifadə etmək olar:

Uşaqlar gözəllik - oyunlar, nağıllar, musiqi, rəsmlər, fantaziylar, yaradıcılıq dünyasında yaşamaladırlar.

V.A.Suxomlinski,
pedaqoq

Əgər göy qurşağı göydə çox qalarsa, ona heç kim baxmaz.

İ.V.Höte,
alman şairi

İnsanda hər şey gözəl olmalıdır: üzü də, paltarı da, qəlbi də, fikirləri də.

A. P. Çexov,
rus yazıçısı

Hər bir həqiqət gözəllik deyil, amma hər bir gözəllik həqiqətdir.

K. S. Stanislavski,
teatr rejissoru

Təbiət qadına demişdir: bacarırsansa gözəl ol, istəyirsənsə müdrik ol, amma sən mütləq ağıllı olmalısan.

P. O. Bomaşe,
fransız dramaturqu

Yeganə gözəllik – sağlamlıqdır.

H. Heyne,
alman şairi

Azadlığa gedən yol yalnız gözəllikdən keçir.

F. Şiller,
alman şairi

Kitabxanada Ümumdünya Gözəllik Gününə həsr olunmuş ədəbi-bədii gecə keçirmək olar.

Gözəllik – çox geniş anlayışdır. O, mükəmməlliyi ifadə edən, obyektin aspektlərinin harmonik uyğunluğunu bildirən estetik kateqoriyadır. Gözəllik – mədəniyyətin ən mühüm kateqoriyalarından biridir. Onun miqyası kainatın özü boydadır. Onun insan həyatının bütün sferalarına təsiri çox böyükdür. Bütün insanların ona ehtiyacı var. Gözəllik harmoniya yaradır, ruhu qidalandırır və ona ümid verir. O, dahi insanın ağına təsir edən kimi, mütləq nə isə çox gözəl bir şey ortaya çıxır. Dünya incəsənətinin şedevrləri də məhz belə yaranmışdır. Uşaq və yeniyetmə uşaqlarda gözəlliyin, estetikanın tərbiyə olunması üçün kitabxanada maraqlı sərgilər qurmaq, tədbirlər keçirmək olar. “Sən gözəlliyi nədə görürsən” adlı inşa müsabiqəsinin keçirilməsi məqsəduyğun olar.

Beynəlxalq Savadlılıq Günü

Beynəlxalq Savadlılıq Günü (International Literacy Day) Beynəlxalq Millətlər Təşkilatı sistemində qeyd olunan bayramlardandır. O, 1965-ci ilin sentyabrında Tehranda keçirilmiş Təhsil nazirlərinin savadsızlığın ləğv edilməsi üzrə ümumdünya konfransının tövsiyələri ilə YUNESKO tərəfindən 1966-cı ildə təsis olunmuşdur. Sentyabrın 8-i bu konfransın təntənəli açılışı günüdür. Bu günün əsas məqsədi YUNESKO-nun fəaliyyətinin əsas sahələrindən biri olan, ayrı-ayrı şəxslərin, icmaların, birliklərin hüquq və imkanlarının genişləndirilməsi aləti kimi savadlılığın yayılması sahəsində beynəlxalq birliyin səylərini fəallaşdırmaqdır. Savadlılıq bəşəriyyət üçün həqiqətən bayramıdır. Çünki bu sahədə nəhəng uğurlar qazanılmış, Yer kürəsində savadlı insanların sayı 4 milyarda çatmışdır. Lakin bir çox ölkələrin bu sahədəki böyük uğurlarına baxmayaraq, dünyada 860 milyon yaşlı insan hələ də savadsızdır, 100 milyon uşaq isə məktəbə getmir. Səhsiz-hesabsız uşaq, gənc və böyük isə müasir dövrün tələblərinə cavab verən səviyyədə savada malik deyillər, bu da onları savadlı hesab etməyə imkan vermir. Bu əlamətdar günün qeyd olunmasında hökumətlər, çoxtərəfli, ikitərəfli və qeyri-hökumət təşkilatları, özəl sektor, birliklər, cəmiyyətlər, həmçinin müəllimlər, bu sahənin mütəxəssisləri, tələbələr iştirak edirlər. Qeyd etmək lazımdır ki, hər il Savadlılıq Günü müəyyən mövzuya həsr olunur. Belə ki, o, müxtəlif illərdə aşağıdakı devizlər altında keçirilmişdir: “Qadınlar üçün savadın əhəmiyyəti”, “Savadlılıq şəxsi imkanları genişləndirir”, “Savadlılıq və sağlamlıq”, “Savadlılıq sabit inkişafı təmin edir”, “Keçmişə oxuyaraq, gələcəyi yazırıq” və s.

Bu əlamətdar günün kitabxanada keçirilməsi çox vacibdir. Kitab sərgisinin qurulması görüləcək işlərin ən vacibidir. Sərgini aşağıdakı başlıqlar altında qurmaq olar: “Savadlı olmaq vacibdir”; “Elm ağılın çırağıdır”, “Savadın sahibi olmaq üçün, çalışmanın qulu olmalısan” və s.

Görkəmli şəxsiyyətlərin, elm, bilik, savad haqqında söylədikləri müdrik kəlamlardan da istifadə etmək olar:

Bütün elmlərin açarı sual işarəsidir.

O. Balzak,
fransız yazıçısı

Nadanlar elmə həqarətlə baxır, savadsızlar ona heyran olur, müdriklər isə ondan bəhrələnirlər.

F.Bekon,
ingilis alimi

Elm öyrənmək heç vaxt gec deyil.

İbn Sina
Şərq filosofu və həkimi

Zövqlərin ən gözəli, elmdən alınan zövqdür.

Samuel Smayls,
ingilis yazıçısı

Könlüm elmlərdən qalmadı məhrum,
Sonda bildim heç nə deyilmiş məlum.

Nəsirəddin Tusi,
Azərbaycan alimi və mütəfəkkiri

İnsana heç nəyi öyrədə bilməzsən. Ona ancaq öyrənməyi öz içində tapa biləcəyindən başqa.

Qalileo Qaliley,
italyan alimi

Bu əlamətdar günlə bağlı kitabxanalarda, məktəblərdə ən çox Azərbaycan dili üzrə viktorinaların keçirilməsi məqbuldur. Çünki savadlılıq öz ana dilini mükəmməl bilməkdən başlayır. Belə bir viktorina üçün sual-cavabları təqdim edirik.

Sual: Azərbaycan dili hansı dil qrupuna daxildir?

Cavab: Azərbaycan dili türk dillərinin cənub-qərb qrupuna daxildir. Azərbaycan dili türk dilləri ailəsinin oğuz dilləri qrupunun Oğuz-Səlcuq yarımqrupuna daxildir.

Sual: Azərbaycan dilinin fonem tərkibi necədir?

Cavab: Azərbaycan dilinin fonem tərkibində 15 sait və 25 samit vardır. Bu 40 fonem Azərbaycan əlifbasında 32 hərflə işarə edilir.

Sual: Azərbaycan dilinin morfoloji xüsusiyyətləri haqqında nə deyə bilərsiniz?

Cavab: Azərbaycan dilinin morfoloji quruluşuna əsas və köməkçi nitq hissələri daxildir. Əsas nitq hissələri – isim, sifət, say, əvəzlik, zərf, fel, köməkçi nitq hissələri – qoşma, bağlayıcı, ədat, modal sözlər, nida.

Sual: Azərbaycan dilində ismin neçə halı var?

Cavab: Azərbaycan dilində ismin 6 halı var.

Sual: Azərbaycan dilinin söz ehtiyatı nə qədərdir?

Cavab: 2004-cü ildə çap olunmuş orfoqrafiya lüğətində 70 min, son çap olunmuş orfoqrafiya lüğətində isə 105 min söz vardır.

Ümumdünya Savadlılıq Günü ilə bağlı kitabxanada oxucularla söhbət keçirmək olar. Öncə təcrübəli kitabxanaçılardan biri oxumaq, savad, bilik haqqında ümumi söhbət edir:

Əziz oxucular! Bu gün dünyada Ümumdünya Savadlılıq Günü qeyd olunur. Biz bu günlə əlaqədar sizlərlə fikir mübadiləsi aparmaq istəyirik. Gəlin əvvəlcə bir suala cavab tapmağa çalışaq. İnsan nə üçün oxuyur? Oxumaq nəyə lazımdır? Mütəxəssislərə görə insanlar oxuma səbəblərinə görə fərqli qruplara ayrılır:

- Adət və ya vərdiş olaraq oxuyanlar;
- Vəzifə borcu kimi oxuyanlar;
- Vaxt keçirmək üçün oxuyanlar;
- Daim yeniləşən hadisələri anlamaq üçün oxuyanlar;
- Hobbisi olaraq oxuyanlar;
- Özünü inkişaf etdirmək üçün oxuyanlar;
- İntellektual zərurətdən oxuyanlar.

Oxumağın bu qədər müxtəlif səbəbləri olsa da, oxumaq və öyrənmək bacarığımızı formalaşdırmaq və inkişaf etdirmək istəyimiz ciddi surətdə ailə tərbiyəsindən, ən başlıcası isə iradəmizdən asılıdır. Bununla bərabər bu prosesdə heç şübhəsiz müəllimləri, məktəb mühitini və kitabxanaları da unutmamaq olmaz. Əziz uşaqlar, indi də sizlər oxumaqla bağlı fikirlərinizi bölüşə bilərsiniz.

Kitabxananın oxucuları mövzu ətrafında fikir mübadiləsi aparırlar.

Ümumdünya Fəlsəfə Günü

Ümumdünya Fəlsəfə Günü YUNESKO-nun qərarına əsasən 2002-ci ildən başlayaraq noyabr ayının 3-cü cümə axşamı günü qeyd olunur. Ümumdünya Fəlsəfə Günü'nün yaranmasının əsas ideyası dünyada baş verən qlobal ictimai-mədəni dəyişiklikləri müzakirə etmək üçün platforma tapmaq, insanları fəlsəfi irsə yaxınlaşdırmaq, məişət təfəkkürünün aləmini yeni ideyalar üçün açmaq və bu gün cəmiyyət qarşısında duran çağırışlarla bağlı olan ictimai müzakirələri stimullaşdırmaqdan ibarətdir. Mütəfəkkirlərin çoxu qeyd edirdilər ki, fəlsəfənin məğzi təəcüblənəməkdədir. Doğurdan da, fəlsəfə insan varlıqlarının özləri və yaşadıkları dünya ilə maraqlanmağa olan təbii istəkdən doğulur. Müdrikliyə olan sevgi qismində çıxış edərək, fəlsəfə bizi düşüncələr haqqında düşünmək, müxtəlif fundamental həqiqətləri dərinləndirən öyrənmək və şəxsi nəticələr çıxarmağı öyrədir. Əsrlər ərzində fəlsəfə müxtəlif konsepsiyalar və ideyalar əmələ gətirmiş və kritik, müstəqil və yaradıcı düşünməyin təməlini qoymuşdur. Fəlsəfə Günü YUNESKO-nun 70-dən çox ölkəsində qeyd olunur. Hər il fərqli mövzulara həsr olunan bu gündə mütəfəkkirlərin, alimlərin, müəllimlərin, tələbə və şagirdlərin, mədəniyyət və təhsil nümayəndələrinin iştirakı ilə müxtəlif tədbirlər keçirilir: fəlsəfi diskussiyalar, “dəyirmi masalar”, konfranslar, seminarlar, sərgilər, təqdimatlar və s.

Əslində fəlsəfə böyüklərin maraq dairəsində olan elm sahəsi olsa da, onu məktəblilərə də anlayacaqları dildə başa salaraq sevdirmək lazımdır. Onlarda bu elmə maraq oyatmaq üçün kitabxanada bir sıra tədbirlər təşkil etmək olar.

Öncə kitabxanada kitab sərgisi təşkil etmək lazımdır. Sərgini aşağıdakı başlıqlar altında qurmaq olar: “Fəlsəfə - bütün elmlərin anasıdır”; “Fəlsəfə - həyat tərzidir”; “Fəlsəfə - daxili aləmimiz və xarici mühit arasında harmoniya yaradır”; “Fəlsəfə - idrakın xüsusi formasıdır” və s.

Görkəmli şəxsiyyətlərin fəlsəfə ilə bağlı fikirlərindən də istifadə etmək olar:

Müdrikliyə məhəbbət fəlsəfə adlanır.

Siseron,

filosof, dövlət xadimi

Fəlsəfəyə istehza ilə yanaşmaq, əslində filosofluq etmək deməkdir.

B. Paskal,

riyaziyyatçı, filosof

Filosofun fikirləri – ulduzlar kimidir, onlar işıq vermirlər, çünki həddən artıq yüksəkdədirlər.

F. Bekon,

ingilis filosofu

Fəlsəfi diskussiya zamanı məğlub olmuş daha çox udur, çünki o biliyini daha da artırır.

Epikür,

Qədim Yunan filosofu

Tibb – fəlsəfənin bacısıdır.

Demokrit,

Qədim Yunan filosofu

Fəlsəfə - bütün elmlərin anasıdır.

Siseron,
filosof, dövlət xadimi

Fəlsəfəyə ilk ad verən Pifaqordur.

Apuley,
Qədim Roma yazıçısı və filosofu

Fəlsəfə - müdrikliyin tədqiqidir.

F. Patrisi,
italyan filosofu

Kitabxanada oxucular arasında sual-cavab gecəsi keçirmək olar. Bu tədbir yuxarı sinif şagirdləri üçün nəzərdə tutulmalıdır.

Sual: Fəlsəfə nəyi öyrənir? Onun predmeti nədir?

Cavab: Fəlsəfənin predmetini insanı əhatə edən gerçəklik və onun inkişaf qanunauyğunluqlarının öyrənilməsi təşkil edir.

Sual: Fəlsəfənin hansı kateqoriyalarını tanıyırsınız?

Cavab: Məkan, Zaman, Səbəb, Hərəkət, Kəmiyyət və Keyfiyyət, Oxşarlıq və Əkslik, Ziddiyyət, Təkcə, Xüsusi və Ən Ümumi, Mahiyyət və Hadisə, Zərurət, Təsadüf, İmkan və Gerçəklik, Məzmun və Forma, Həqiqət.

Sual: Fəlsəfə elminin inkişafı hansı dövrlərə bölünür?

Cavab: Qədim dünya fəlsəfəsi: Qədim Şərq fəlsəfəsi, Yunan-Roma fəlsəfəsi (Antik fəlsəfə); Orta əsrlər fəlsəfəsi: Avropa fəlsəfəsi, Şərq fəlsəfəsi; Yeni dövr fəlsəfəsi: Şərq fəlsəfi düşüncə tərz, Qərb fəlsəfi düşüncə tərz, Yeni dünya (Amerika) fəlsəfi düşüncə tərz; Müasir fəlsəfə.

Sual: Fəlsəfənin əsas istiqamətləri hansılardır?

Cavab: Mifologiya, antologiya, qneseologiya, epistimologiya, məntiq, etika, estetika, siyasət fəlsəfəsi, din fəlsəfəsi, dil fəlsəfəsi, hüquq fəlsəfəsi, tarix fəlsəfəsi, insan fəlsəfəsi, elm fəlsəfəsi.

Sual: Fəlsəfənin neçə metodu var və onlar hansılardır?

Cavab: Fəlsəfənin iki metodu var: Dialektika və Metafizika.

Sual: Hansı Azərbaycan filosoflarını tanıyırsınız?

Cavab: Bəhmənyar, Nəsirəddin Tusi, Eynəlqüzat Miyanəci, Qulamrza Təbrizi, Seyid Yəhya Bakuvi, Siracəddin Urməvi, Fəzlullah Nəimi, Əhməd Ağaoğlu, Əlibəy Hüseynzadə, Firidun Köçərli, Heydər Hüseynov, Asif Əfəndiyev (Asif Ata) və s.

Ümumdünya Futbol Günü

10 dekabr - Ümumdünya Futbol Günü Birləşmiş Millətlər Təşkilatının qərarı ilə qeyd olunur. Beynəlxalq ictimaiyyət bu idman növünə qiymət verərkən bildirir ki, bu, milyonlarla insan üçün sadəcə oyun deyil, həm də həyat tərzidir. Futbol – “ayaqla top oyunu” haqqında ilk xatırlamalara bizim eradan əvvəl ikinci minillikdə Çin mənbələrində rast gəlinib. O, çsu-çyu adlandırılıb, mənası “ayaqla itələmək” deməkdir. Bu oyunun ilk dəfə nə vaxt başlanması haqqında dəqiq məlumat yoxdur. Bəziləri iddia edir ki, futbolun ilk sələfləri VIII əsrdə İngiltərədə yaşayan saksonlar olub. Onlar döyüş meydanında vuruşmadan sonra düşmənlərin kəsilmiş başlarını təpikləyirdilər. Futbolu Qədim Yunanıstanda və Romada təxminən 2500 il bundan əvvəl oynayıblar. Yunanıstanda bu

oyun “top uğrunda mübarizə” adlandırılıb. Qeyd edək ki, futbol bütün dünyada ən populyar idman növü sayılır. Futbol Günü idmançıları və idmanın bu növünün sadıq azarkeşlərini birləşdirən bayramdır. Azərbaycanda futbolun əsası 1911-ci ildə qoyulub, ilk çempion isə Bakının “Cənub inşaatçısı” komandası olub.

Bu əlamətdar günlə bağlı kitabxanada əyləncəli bilik yarışını keçirmək olar. Bu yarışda bilənlər suallara cavab verəcəklər, bilməyənlər isə futbolla bağlı çoxlu yeni bilgi əldə edəcəklər. Sual-cavabın nümunəsini təqdim edirik:

Sual: Futbol oyunu nə zamandan populyarlıq qazanmağa başlamışdır?

Cavab: Futbol XIX əsrdə İngiltərədə əsas etibarilə kolleclərdə populyarlıq qazanmağa başlamışdır. İlk ümumi futbol qaydalarının yaradılması cəhdi 1846-cı ilə təsadüf edir. Həmin vaxt bir neçə kollecın görüşü keçirilirdi.

Sual: Dünyada ən qədim futbol turniri nə vaxt və harada keçirilmişdir?

Cavab: Dünyada ən qədim futbol turniri – İngiltərə Kuboku 1871-ci ildə keçirilmişdir.

Sual: Futbol komandasında neçə oyunçu olur?

Cavab: Futbol komandalarında qapıçı da daxil olmaqla 11 oyunçu olur.

Sual: Futbolla bağlı əsas beynəlxalq təşkilatlar hansılardır?

Cavab: Futbolla bağlı əsas beynəlxalq təşkilat FİFA-dır. Onun baş ofisi İsveçrənin Sürix şəhərində yerləşir. Futbolun qitələr miqyasında populyarlaşmasını KONKAKAF, KONMEBOL, UEFA, KAF, AFK, OFK təmin edir.

Sual: Futbolda hakimlərin əsas vəzifəsi nədən ibarətdir?

Cavab: Futbol hakimləri qaydalara əməl olunmasına nəzarət edirlər.

Sual: Futbol oyunları neçə dəqiqə davam edir?

Cavab? Futbol oyunları 45 dəqiqəlik iki taymdan ibarət olur.

Sual: Futbol komandasında neçə cür oyunçu olur?

Cavab: Qapıçılar, hücumçular, müdafiəçilər və yarım müdafiəçilər.

Sual: Qırmızı vərəqə və sarı vərəqə göstərilən zaman oyunçular nə edirlər?

Cavab: Qırmızı vərəqə göstərilən zaman oyunçu oyundan kənarlaşdırılır, sarı vərəqə göstərilən zaman isə xəbərdarlıq almış olur.

Sual: Azərbaycanda ilk futbol komandaları nə vaxt yaranmağa başlayıb? Azərbaycanda ilk futbol komandasının adı necə olmuşdur?

Cavab: Azərbaycanda ilk futbol komandaları 1911-ci ildə yaranmağa başlayıb. Bakıda yaranan ilk futbol klubunun adı “Britaniya klubu” adlanmışdır.

Sual: Azərbaycan futbol komandalarından hansılarının adını çəkə bilərsiniz?

Cavab: “Neftçi”, “Qarabağ”, “Şahdağ”, “Turan” və s.

Sual: Məşhur Azərbaycan futbolçularından kimləri tanıyırsınız?

Cavab: Anatoli Banişevski, Sergey Kramarenko, Kazbek Tuayev, Ruslan Abdullayev, Qurban Qurbanov və s.

Ədəbiyyat siyahısı

Əlamətdar və tarixi günlər təqvimi - 2017 / Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, F.Köçərli adına Respublika Uşaq Kitabxanası ; bur. məs. Ş. Qəmbərova ; red. S. Məlikzadə ; tərt. ed. R. Məmmədli. - Bakı, 2017. - 455 s.

İnternet səhifələrində: [www. google.com](http://www.google.com)

**Uşaqqların maraq dñnyasında əlamətdar
tarixi günlər (II hissə)
(metodik vəsait)**

**Ünvan: AZ-1022 Bakı şəh., S.Vurğun küç.88;
E-mail: childlibbaku@yahoo.com
URL: www.clb.az**

F.Köçərli adına Respublika
Uşaq Kitabxanasında
çap olunmuşdur.
Sifariş: 19
Çapa imzalanmışdır: 08.05.2017
Tirajı: 100
Pulsuz